

BRĪVĀ LATVIJA

ISSN 0934-6759

APVIENOTĀ **LONDONAS AVIZE** UN **LATVIJA**

2020. gada 21. – 27. aprīlis

Nr. 16 (1626)

Lasiet tīmeklī
www.brivalatvija.lv

KĀ SAPRAST SEVI UN ŠO LAIKU?

Cēsis klusi gaida vasaru // Foto: Indulis Zālīte

Totālitarisma seku dokumentēšanas centra vadītājs no 1995. līdz 2008. gadam un tagadējais centra konsultants Indulis Zālīte par laika, vietas un vēstures redzējumu un izpratni intervijā Sallijai Benfeldei (Lasiet 7. un 9. lpp.)

Atbalsts 20 latviešu skolām ārpus Eiropas

Notikusi naudas līdzekļu sadale ASV, Kanadas, Austrālijas un Dienvidāfrikas latviešu skolām. Šogad latviešu nedēļas nogales skolām un vasaras vidusskolām ārpus Eiropas bija pieejams Latviešu valodas aģentūras (LVA) finansējums no Izglītības un zinātnes ministrijas (IZM) budžeta programmas "Valsts valodas politika un pārvalde" 44 820 EUR apmērā. Salīdzinājumā ar 2018. un 2019. gadu, finansējums šogad ir pieaudzis par 20–25%. To arī šogad administrē Pasaules brīvo latviešu apvienība (PBLA). Pieteikumu iesniegšana konkursam noslēdzās 23. martā, kopā saņemti 21 skolas pieteikumi, no kuriem viens pieteikums skolas noņemšanai tika pārcelts uz konkursa pasākumu sadaļu.

Sakarā ar Covid-19 pandēmiju arī diasporas skolas pasaulē mēģina pielāgoties jaunajiem apstākļiem savās valstīs, kur klātienē pulcēšanās ir aizliegta. Daudzas skolas ārkārtas situācijas apstākļos darbojas attālināti, tiekoties tiešsaistes platformās. Vairāki desmiti diasporas pedagogu, tajā

skaitā arī ASV, Austrālijas un Kanadas latviešu skolu skolotāji, šobrīd piedalās LVA organizētajos ClassFlow apguves intensīvajos tālmācībasursos, lai nodrošinātu interaktīvas nodarbības savu skolu audzēkņiem. Tādēļ arī finansējumu saņēmušās diasporas skolas ir aicinātas pielāgot un nepieciešamības gadījumā mainīt finanču izlietojuma mērķi, iepriekš to saskaņojot ar PBLA. Skolas ir mudinātas iegādāties tiešsaistes mācību platformu lietošanas abonentu, nepieciešamo tehnisko aprīkojumu attālināto mācību nodrošināšanai u.tml.

Līdz brīdim, kad būs skaidrs, vai pasākumus rudenī būs iespējams īstenot klātienē, ir atlikta konkursa otra daļa, t.i. izglītojošo pasākumu (semināru, kursu, meistar-klašu, konferenču) atbalsta sadale. LVA finansējums no IZM budžeta programmas "Valsts valodas politika un pārvalde" izglītojošo pasākumu nodrošināšanai ārpus Eiropas šogad ir 37 800 EUR.

Raits Eglītis, Aija Otomere

Vītolu fonds turpina atbalstu

VITOLU FONDS

Noslēgusies pieteikšanās uz 2020./2021. mācību gada stipendijām Vītolu fondā.

Vītolu fondā saņemti 465 pieteikumi no visiem Latvijas novadu 12. klašu absolventiem, pēc palīdzības šogad ir vērsušies 22 bāreņi un 168 kandidāti, kuŗus audzina tikai viens no vecākiem. Lai arī Latvijā ziņo, ka sociālā situācija uzlabojas, kandidātu stāsti ļauj ielūkoties realitātes skarbumā – vairumā gadījumos ir jārikojas nekavējoties un palīdzība jāsniedz jau pirms vidusskolas absolvēšanas.

3. aprīlī Padomes sēdē tika pieņemts lēmums, ka stipendija nepieciešama 336 jauniešiem, bet 129 pieteikumi ir noraidīti. Lai 2020./2021. mācību gadā Fonds varētu palīdzēt jauniešiem uzsākt studijas un esošajiem stipendātiem pagarināt stipendiju ligu-

mus, ir nepieciešamas 650 stipendijas. Ir arī skaidrs, ka daudziem dzīve pēc pandēmijas mainīsies. Tādos brīžos sabiedrības organizāciju darbs kļūst ļoti svarīgs un nepieciešams. Ziedotājs Arnis Apsītis ir teicis: "Sliktā ziņa ir tā, ka visiem palīdzēt mēs nevaram, lai kā to vēlētos. Taču labā ziņa ir tā, ka katrs no mums var palīdzēt kādam, kam šis atbalsts ir vajadzīgs. Un kopā mēs varam palīdzēt daudziem. Jo vairāk mūsu ir, jo lielākam skaitam jauniešu mēs varam palīdzēt."

Lai mums visiem pietiek veselības, spēka un izturības, lai izdodas saglabāt dzīvesprieku, ticību, cerību labajam! Tikai kopā ar jums mēs varēsim palīdzēt jauniešiem iegūt izglītību!

Jūsu Vītolu fonds

@brivalatvija

@briva_latvija

Aizslēgtā pasaule. Dzīve Briselē

2. lpp.

Latvija dienu ritējumā

3. un 4. lpp.

Par vēsturisko atmiņu un viltus ziņām

5. lpp.

Numura intervijā – Indulis Zālīte

7. un 9. lpp.

Trimdas archīvu mājupceļš

8. un 9. lpp.

BL sports. Paziņojumi

12. lpp.

Aizslēgtās pasaules piezīmes: Beļģijas simbols maskā

ĢIRTS SALMGRIEZIS

Nekas jau nav īpaši mainījies šajā izolācijas laikā. Jau vairāk nekā mēnesi – ik vakaru pulksten astoņos beļģi atver logus, izliecas ārā un aplaudē medicīnas darbiniekiem, cilvēkiem, kuŗi šajās dienās dara visnotaļ svarīgu, sarežģītu darbu. Vienīgi līdz ar tumsas izzušanu un spilgtākas gaismas iestāšanos vakaros var beidzot labāk saskatīt kaimiņu sejas ielas pretējā pusē. Tikai kaimiņu minkānam, kas manu terasi izmanto kā smalku atpūtas bazi pēc nogurdinošām pastaigām un labprāt ieņaudas pēc spāņu desas, dažkārt uzstājīgi ar žēlīgu pieskaņu pat, izlūdzoties atsaldētu garneli, šāda plaukšķināšana un kastroļu publiska grabināšana nu gluži pie sirds neiet. Līdz ar ziemā uzkrātām gardēža kalorijām pazudusi atspērigā augstlēkšanas veiklība. Tik ātri vairs nevar pārlēkt pāri žogam un nozūst klusumā krūmos no šīs *minkasprāt* tautas skaļās vienotības akcijas. Kaimiņu runcim dzīve nav īpaši mainījusies. Nevis pilsētas lielveikala kaķu barību, bet delikateses tomēr ciemos iegūst nu gluži kā uz paplātes, taču pārējiem dzīve Briselē vairs nav tāda kā agrāk... Tik skaista kā virpuļojoša kristāla trauka apmirdzēta, eksotiskiem augļiem pārpildīta. Jā, un ar mutuļojošām sarunām dažādās alus dzertuvēs, kur no pilnām uzrūgušām alus mucām savu personisko laimi apreibināja daudzi jo daudzi. Tūristu pūļi vairs jau nav manāmi vecpilsētas laukumā. Ikdienas ritmi ir citās noskaņās. Ir laiks vientulībai un – ja nepieciešams – sarunām pašam ar sevi, ja vien sevi uzskati par viedāko cilvēku pasaulē. Aizkavējusies un ieilgusi svētdiena. Šādas izjūtas rodas ir ik rītu, atverot acis... *Ave sol!* – esi sveicināta, saule! varu sacīt ik rītu, jo līdz ar attālināto laikmetu Beļģijā paradoksāli iestājušās saulainas dienas un no pierastās sinchronās lietus simfonijas nav ne vēsts jau vairāk nekā mēnesi. Fonā skanot gan franču šansoniem, gan izcilā, visu laiku leģendārākā Raimonda Paula koncertam bez skatītājiem Latvijas Radio studijā, varu attālināti ieskicēt dažus šī neordinārā mēneša akordus, atklājumus, pārdomas.

Šajās dienās ir īpaši jādama, kā pēc attālinātā darba ieplānot arī citas aktivitātes. Īru kollega brīvbrīžos iegrimst dzīves un modes stila žurnālos, kas vēl nesen sludināja skaisto bezrūpīgo dzīvi bez robežām. Tā jau tagad ir tikai vairs nostalgija, kā būtu bijis, ja bijis... Savukārt mana latviešu kollega nespēj vien nopriecāties, kā pirms Lieldienām devusies nelielā, savā ziņā pat ekskluzīvā, dažus kilometrus izbraucienā ar auto – uz krievu pārtikas preču veikalu! Tur atradusi baltas olas, jo, lai dabūtu labāku ietonējumu, balta ola ļauj labāk sīpolu mizu krāsu valdzinājuma ietekmei. Vēlāk, kad attālināti ieraudzīju kolleģas Lieldienas olu meistardarbus, aiz savas mākslinieciskās vienkāršības bezspēcībā nopūtos, jo manējais vienkāršais,

Raksta autors Briseles sabiedriskajā transportā

zemgalīgi brūni pelēkais krāsojums nevarēja sacensties ar viņas veikumu, kas atgādināja dažu labu kolekciju no Pradas Laikmetīgās mākslas muzeja Milānā. Kopumā gan Lieldienas Beļģijā atnāca mierīgā gaisotnē, nebija nekāda ekstravaganta pieskaņa no vēl tik nesenās Milānas modes nedēļas.

Pats pirms svētku nedēļas dodos uz vietējo pasta nodaļu. Parasti uz šo institūciju dodos diezgan reti, jo Beļģijā pasta iecirkņi strādā laikus, kas rada lielu izaicinājumu, jo gandrīz jāņem pusdienu brīva, jākavē darbs – iecirkņi tiek atvērti pulksten 9.30 un aizvērti 17.30. Tāpēc vienmēr savējiem atgādinu, ka mans lūgums – nesūtīt ierakstītas vēstules. Uz pastu šoreiz dodos tāpēc, ka pasaule ir aizslēgta un visas robežu atslēgas gandrīz nolauztas. Ne par kādiem zelta grašiem, ne par kādām eiro banknotēm nevaru aizlidot pie savējiem Latvijā. Tāpēc dzīma savā ziņā ģeniāla doma – nosūtīt paciņas kā pavasara uzmundrinājuma sveicienu tautiešiem dzimtenē. Manā *Forest/Meža* rajona pasta nodaļā darbiniece pēc manas vizītes jūtas gluži vai kā ceļotāja, kas atklājusi Ameriku, jo par Latviju nebija neko dzirdējusi. Izstāstu, ka jau diezgan ilgi esam Eiropas Savienībā. Darbiniece pat ienirst globālā tīmekļa dzīlēs un rāda, vai tā ir mūsu galvaspilsēta Rīga. Viņa izskatās gandarīta par saviem ģeografiskajiem atklājumiem. Manus sūtījumus ātrumā apzīmogo, uzlimē markas, īpaši

nepievēršot uzmanību. Tāpēc, dārgais lasītāj, domāju, pasta operatore ir godam nopelnījusi Kolumba titulu – par zinātkāri, par visnotaļ jauko komunikāciju!

Nemaz pat vēl īsti nenojaušu, ka mana epepeja ar pastu tik ātri

viss nebeigsies. Pēc dažām dienām pastnieks jau pie durvīm ar sūtījumiem. Saku – šis paciņas uz *Letoniju* (*Lettonie* – no franču valodas), un vai tad jūs nevarat izlasīt? Kategoriski atsakos pieņemt kārbīgas, ko pats esmu gatavojis. Domāju, tehniskā šķirošanas kļūme tiks labota, bet pēc divām dienām notiek atkal tas pats, tikai cits pastnieks ir negantāks, spītīgāks. Vai tad jūs neredzat, ka esat adresi uzrakstījis nepareizā paciņas pusē? Tālāk nesūtīšot, un uzstājīgi man liek pašam savu sūtījumu paņemt atpakaļ, ko bija akceptējis mana vietējā rajona pasta Kolumbs, kas nevienu brīdi neiebilda par adresi uz iepakojuma nepareizās puses. Lai gan man tajā brīdī loģiski šķita uzrakstīt adresi paciņas baltajā pusē. Likās – zilās tintes rakstītā adrese uz sarkanā fona nebūs pietiekami labi saskatāma un apgrūtinās pastniekam darbu.

Šajā reizē pastnieks ir pat gandarīts par savu uzvaru un norādēm, ka esmu nepareizi rīkojies. Nopūšos, bezcerībā gandrīz saļimstu – lai kā es milu Beļģiju, tomēr reizēm šajā valstī serviss strādā nevis mūsu, patērētāju, labā, bet mēs strādājam servisa izaugsmei un reizēm iesprūstam kā skrūvītes lielajos mehānismos. Aizjūņoj uz atpakaļ uz pasta nodaļu, kur tomēr manus sūtījumus atkal ar dažām norādēm pieņem atpakaļ. Savukārt, Kolumbs, saprotot savu kļūdu, izliekas vairs mani neatpazīstam, neatceramies...

Taču joprojām intriga saglabājas – vai rīta agrumā pastnieks atkal nekļūvēs pie durvīm? Kādos necelos, celšos aizgājuši mani pārsteigumi savējiem? Katrā ziņā – ja saņems, tas būs sūtījums ar vēstījumu, spilgta liecība par šo laiku!

Vecpilsētas laukums (*Grand Place*) bez ierastās cilvēku drūzmēšanās

Šajās dienās var aizklist ne tikai dažādos filozofiskos domu meklējumos, bet arī ieraudzīt, atklāt Briseli pavisam citādākos noskaņojumos. Metro, tramvaji – nav ļaužu pārpildīti. Autobusā drīkst braukt tikai astoņi pasažieri vienlaikus. Metro vagoni smaržo pēc dezinfekcijas līdzekļiem. Lai gan sabiedrisko transportu izmanto maz beļģu, tomēr tas vēl rada ilūziju par pilsētas pieslēgšanu pie dzīvības artērijas.

Ir liels miers veikalu galerijās, kur savulaik Aleksandrs Dimā lasīja savus prozas darbus. Ir liels miers Vecpilsētas laukumā (*Grand Place*). Īpaša, es pat teiktu – privilēģēta situācija. Malkoju līdz – paņemto kafiju, veros skaistajos, gadsimtu pārbaudījumu izturējušos namos, un nevienā brīdī manu domu lidojumus nepārtrauc paviršo tūristu foto aparātu zibšņi. Vienīgi vairāku metru attālumā dzirdu *Jupiler* alus kārbīgas atvēršanas klikšķi. Kāds cits nolēmis iemalkot šajā laukumā vienatnē tradicionālo valsts dzērienu. Jāteic, tūristu un ik dienu ļaužu pārblīvotajā laukumā pat nedzirdētu ne alus kārbīgas atvēršanas brīdi un nevarētu vienatnē veidot dialogu ar vēstures gadsimtiem.

Viens no valsts simboliem – Briseles čurājošais puisītis šajās dienās ir sejas maskā, pārdzīvojot līdzī globālai pandēmijai. Viņam ir savs personības kods, viņš ir Beļģijas publiskā seja, varētu teikt – runasvīrs. Būs ļoti grūti atrast kādu grāmatu par Beļģiju, kur šis pilsētas simbols nebūs attēlots. Briseles mazulis savu karjeru sācis 15. gadsimtā kā ūdens apgādes strūklaka. Senākos strūklaku dekoros bieži tika izmantoti antikās pasaules motīvi un Renesanses laika populārie eņģelbērniņi. Savulaik Briseles ūdensapgādes sistēmu brauca pētīt arī inženieri no citām viduslaiku pilsētām. Bet kā tad pilsētniekiem visnotaļ ierastais puisītis kļuva par leģendu? Viens no minējumiem: aiz skaudības pret Briseles skaisto laukumu Francijas karalis Luijs XIV 1695. gadā nobombardēja visu Lielo laukumu. Taču šī strūklaka ar puisīti palikusi pilnīgi neskarta. Tā ļaužu simboliskajā uztverē puisītis parādījās kā brīnums, un ne velti tiek stāstīts, ka viņš ar savu strūkliņu ir palīdzējis pilsētā apdzēst lielo ugunsgrēku pēc franču uzbrukuma.

Beļģijas ņiprulis jau vairākus gadu desmitus tiek ietērpts dažādos tērpos. Patlaban viņa kolekcijā ir aptuveni tūkstošis tērpu, un puisītis pieder pašam sava ģērbistaba, kas atgādina augstmaņa svītu, tā atrodas Briseles pilsētas muzejā. Reizi gadā puisītis - strūklaka tiek apģērbts par godu vairāku valstu svētkiem. Puisīša drānu kolekcijā atrodas arī japāņu samuraja bruņas un kirgīzu lāčādas kažoks ar kinžalu, kosmonauta skafandrs, Venēcijas karnevāla maska, Latvijas hokejista formas tērps.

(Turpinājums 11. lpp.)

LATVIJA DIENU RITĒJUMĀ

***

Latvijas zinātnieki Covid-19 pētījumos atklājuši

jau 12 unikālas jaunā koronavīrusa mutācijas, par kādām pagaidām vēl nav ziņots nekur citur pasaulē. Pētnieki, veicot vīrusa paraugu ģenētiskā materiāla analīzi, ieguvuši Baltijas valstīs pirmos šāda veida datus. Vīrusa mutācijas tiek pētītas arī citās valstīs, lai iegūtu starptautiskus datus par to, kā tās ietekmē vīrusa uzvedību; pētījumi var tikt izmantoti arī vīrusa vakcīnas radīšanai. Tāpat Latvijas zinātnes institūtu un universitāšu zinātnieki sākuši veidot kopēju vīrusa pētniecības platformu.

Latvijā strādā divas pētniecības grupas no 70 grupām, kas pasaulē nodarbojas ar vakcīnas izstrādi. Zinātnieki – Latvijas Biomedicīnas pētījumu un studiju centra direktors, Latvijas Zinātnes padomes priekšsēdis Jānis Kloviņš un Latvijas Biomedicīnas pētījumu un studiju centra vadošais pētnieks Kaspars Tārs norādījuši, cik liela nozīme ir vīrusa genoma atšifrēšanai ar sekvenēšanas metodi. Tā dod iespēju novērtēt aktuālo situāciju, tieši Latvijai raksturīgās vīrusa mutācijas un izplatības ceļus, ļaujot optimāli pieņemt lēmumus iedzīvotāju veselības saglabāšanai.

***

Vakcīna pret Covid-19 ātrāk nekā pēc gada

Pašlaik brīnumzāles pret bīstamo vīrusu nav atrastas, bet pastāv zināmas cerības, ka vakcīna pret to būs izstrādāta ātrāk nekā pēc gada no šī brīža, LTV raidījumā *Rīta panorāma* teica infektologs Uga Dumpis.

Uga Dumpis

Viņš pastāstīja, ka pašlaik pasaulē notiek otrās fāzes vakcīnas pētījumi ar cilvēkiem un, iespējams, septembrī sāksies trešās fāzes pētījumi – plašāki, un varbūt vakcīna būs pieejama nākamā gada sākumā. Vai tā būs pieejama uzreiz arī Latvijai, nav zināms, bet ir cerība, ka vakcīna būs ātrāk nekā pēc gada no šī brīža, sacīja Dumpis. Viņš arī sacīja, ka pašlaik nav zinātnisko pierādījumu pieņemšanai, ka tuberkulozes vakcīnas saņemšana bērībā palīdz vieglāk tikt galā ar koronavīrusu, jo vairākas valstis, kur tuberkulozes vakcīnas nav obligātas, Covid-19 izplatību spējis veiksmīgi ierobežot, savukārt valstīs, kur tuberkulozes pote ir obligāta, piemēram, Krievijā vai Baltkrievijā, neiet tik labi. Arī brīnumzāles pret vīrusu pašlaik nav atklātas un nepieciešami vēl pētījumi, norādīja infektologs. Pašlaik pastāvot aizdomas, ka pret šo vīrusu neizstrādāsies pūļa

imunitāte, jo nav pārlicības, ka cilvēki, kuri izslimojuši, nevarēs saslimt nākamgad. Uga Dumpis arī norādījis: "Kamēr nebūs pretvīrusa vakcīnas, tikmēr distancēšanās sabiedrībā būs jāievēro".

***

Īpašs aprikojums pacientu transportēšanai

Lai slimnīcā droši varētu nogādāt vīrusa pacientus ar ļoti smagiem saslimšanas simptomiem, Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests (NMPD) tieši šim mērķim iegādājies īpašu aprikojumu – kapsulai līdzīgu mobilu izolācijas sistēmu, kurā transportēšanas laikā tiek ievietots pacients. (attēlā).

***

Sociālā distancēšanās atkārtoti var būt

nepieciešama līdz 2022. gadam. Vienreizēja sociālā distancēšanās neapturēs jauno koronavīrusu, un var būt nepieciešami tās atkārtoti periodi līdz 2022. gadam, lai novērstu slimnīcu pārslodzi, 14. aprīlī, paziņoja Hārvarda universitātes zinātnieki savā pētījumā, kurā ir modelēta pandēmijas trajektorija. Pētījums tiek publicēts laikā, kad ASV ieiet vīrusa gadījumu skaita virsotnē un pavalstis apsver iespēju mikstināt stingros pasākumus, kas ieviesti jaunā koronavīrusa izplatības ierobežošanai.

Hārvarda universitātes zinātnieku grupas veiktajā datorsimulācijā, kuņas rezultāti publicēti rakstā žurnālā *Science*, tiek pieņemts, ka vīruss kļūs par sezonālu slimību ar lielāku izplatību gada aukstākajos mēnešos.

***

Saņem medicīniskās maskas

Valsts aizsardzības militāro objektu un iepirkuma centrs biedrībai "Latvijas Sarkanais krusts" (LSK) un vairākām valsts pārvaldes iestādēm piegādājis vairāk nekā 360 000 vienreizlietojamo medicīnisko masku, aģentūru LETA informēja Aizsardzības ministrijas (AM) pārstāvis Roberts Skraučs. Lielākā daļa jeb 174 000 medicīnisko masku piegādātas LSK humānās palīdzības trīs vietās Rīgā. Aptuveni 120 000 medicīnisko masku tika piegādātas Tieslietu ministrijai, un 40 000 medicīnisko masku – Nodrošinājuma valsts aģentūrai. 30 000 medicīnisko masku nogādātas Valsts ieņēmumu dienestā.

***

Izsludina konkursu mediju atbalstam

Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome (NEPLP) izsludinājusi otro no četriem konkursiem par ziņu, informatīvi analītisko un pētniecisko, kā arī

uz sabiedrības ilgtspēju vērstu raidījumu veidošanu un izplatīšanu komerciālajos reģionālajos un vietējos elektroniskajos plašsaziņas līdzekļos, kā arī plašsaziņas līdzekļos, kas raida mazākumtautību valodās. Konkurss tiks dota iespēja piedalīties arī medijiem, kas sadarbojas ar diasporas saturu veidotājiem. Atšķirībā no agrāk izsludinātā, šajā konkursā uz valsts atbalstu varēs pretendēt arī raidījumi, kas veidoti mazākumtautību valodā, kā arī jauni radījumi. To veidotājiem gan būs jāspēj apliecināt šādu raidījumu ilgtspēja arī pēc ārkārtējas situācijas beigām.

***

Koalicija vienojas turpināt novadu reformas virzību

Valdību veidojošās partijas apņēmušas turpināt administratīvi teritoriālās reformas (ATR) virzību, pirmdien, 20. aprīlī, pēc koalīcijas partiju sadarbības sanāksmes attālinātā preses konferences Krišjānis Kariņš (*Jaunā Vienotība*). Viņš norādīja, ka jautājumā par novadu reformu politiski turpinās strādāt kā koalīcija, virzot uz priekšu novadu reformu, kurā līdz šim ir ieguldīts liels darbs. Pašlaik likumprojekts tiek gatavots skatīšanai trešajā pēdējā lasījumā Saeimā. "Vienojāmie, ka soli pa solim ar diskusijām virzīsim uz priekšu," sacīja Kariņš.

***

Amerikas latvieši palīdz Latvijas bērniem mācīties attālināti

Tāpat kā ASV un citur pasaulē, arī Latvijā jau kopš marta ir ieviests attālināts mācību process, bet vairākiem tūkstošiem bērnu trūkst viedierīču, lai varētu iesaistīties šādās mācībās. Vissmagāk šī situācija skar tos bērnus, kas jau ilgus gadus ir Amerikas Latviešu apvienības (ALA) nozares Sadarbība ar Latviju rūpju lokā – trūcīgas un daudz bērnu ģimenes. Kopā ar Latvijas Bērnu fondu un laikraksta *Laiks* informatīvu atbalstu notika līdzekļu vākšanas akcija, ziedojot datoru iegādei un interneta pieslēguma nodrošināšanai. Ziedojumos tika savākti \$ 12 250. Kopā ar ALA līdzmaksājumu uz Latviju tiks nosūtīti \$ 24 500.

Nolemts akciju pagarināt līdz aprīļa beigām, tāpat ir vēl laiks tajā piedalīties! Ziedot var, sūtot čekus uz ALA vārda ALA birojam vai nokārtojot kredītkartes maksājumu ziedojumu nodaļā ALA mājaslapā. Liels paldies visiem, kas jau ziedojuši!

***

Baškorstānā latviešu valodu mācās par spīti

datoru un tīmekļa trūkumam. Kā rit Maksima Gorkija (Archlatviešu) ciema ikdiena? Šis laiks un situācija ir pietiekami svarīgi, lai

SPILGTS CITĀTS

Vīruss var palīdzēt apstādināt vāveres ratu,

saka Romas katoļu baznīcas Rīgas archibīskaps **Zbignevs Stankevičs** intervijā žurnālam *Ieva*. Bet kas mums jāsaprot ar vāveres ratu? Mūsu lasītāju ieskatam fragments no intervijas.

No vienas puses, epidēmija ir traģēdija, jo zaudēti desmitiem tūkstošu dzīvību. No otras – mēs bijām nonākuši apburtajā lokā, mūsu civilizācija ir aizrāvusies ar neierobežotu patērīni. Bet tas nevar turpināties līdz bezgalībai, jo Zemes resursi nav bezgalīgi. Vai mūsu civilizācijai nav jādodomā par pašierobežošanu, par pašdisciplīnu? Šis vīruss var palīdzēt, apstādinot to vāveres ratu. Ilgu laiku esam dzīvojuši ilūzijās, ka visu kontrolējam, varam pakļaut dabu. Jēzus Evaņģēlijā aicina lasīt laika zīmes. Ja redzam, ka nāk melni mākoņi, tad būs lietus – te ir cēloņi un sekas. Mums pirmās vēstis nāca ar klimata pārmaiņām, ar cunami, lielajam vētrām un taifūniem. Un tagad – vīruss. Izrādās, neesam tik lieli, kā bijām iedomājušies. Praviēša Daniela grāmata ir vizija – milzīs uz māla kājām. Viņam pa kāju trāpa akmentiņš, un viss sašķīst. Ar mums ir līdzīgi.

Ir lietas, ko nevarēsim mainīt. Var atlidot asteroīds, uzsist pa Zemi, un sāksies jauns ledus laikmets. Bet ir lietas, ko varam mainīt, – tā ir sociālā nevienlīdzība, patērīna attieksme, izmešanas kultūra. Un tas ir aicinājums uz solidaritāti pasaules mērogā. Triljoni tiek izdoti ieročiem un nāves izplatīšanai tā vietā, lai šo naudu ieguldu pētījumos, apkārotu slimības, mazinātu nevienlīdzību. Pāvests tagad aicina izsludināt pamieru karadarbībā, un krīze jau ir stimulējusi starpvalstu solidaritāti, tāpat krīze mums dod arī jaunas iespējas.

Mēs vēl daudz ko nezinām, bet skaidrs, ka būs vajadzīgi vēl vismaz daži mēneši, kamēr epidēmija mazināsies. Esmu Youtube kanālā skatījis sižetu par vilku baru un trim aļņiem, kas dzīvo viņu teritorijā. Ziemā vilki reizi nedēļā dodas apciemot aļņus un pajautāt, kā viņiem ar veselību. Ja viss kārtībā, vilki dodas atpakaļ. Ja kādam no aļņiem ir švaki, tad ... zināms, kā tas beidzas. Tāpat ir ar šiem vīrusiem – viņi atnāk un jautā, kā mums ar veselību: "Vai tu mīli sevi? Vai rūpējies par savu imunitāti? Kāds ir tavs dienas režīms? Vai tev nav atkarības no nikotīna, alkohola un citām vielām? Vai tev ir fiziskā slodze? Vai tu paelpo svaigu gaisu? Vai pietiekami daudz gulī? Kā tev ar pašdisciplīnu? Ja kaut kā nav – pats vainīgs. Tad es tev palīdzēšu to visu izbeigt."

***

Pieaugušie Maskavā latviešu valodu mācās tālmācībā

Liels pandēmijas uzliesmojums Maskavā, kad saslimušo skaits katru diennakti Krievijas galvaspilsētā pārsniedz 1,5 tūkstošus cilvēku, novedis pie karantīnas un mājas režīma ieviešanas vairāk nekā divas trešdaļas no 12 miljoniem iedzīvotāju. Šajos apstākļos Maskavas Latviešu kultūras biedrībai nācās atcelt visus ieplānotos publiskos pasākumus. Biedrības telpas ir slēgtas, un aktuāls ir jautājums, kur ņemt naudu, lai apmaksātu telpu īri. Lenākumu avotu šajā situācijā biedrībai nav, un katram jāgādā tikai par to, lai izdzīvotu un nodrošinātu naudu ģimenes iztikai. Daudzi ir zaudējuši darbu vai atlaisti bezmaksas atvaļinājumā. Paveicies ir tiem, kuri var strādāt attālināti. Attālinātā režīmā turpina darboties biedrības latviešu valodas kursi pieaugušajiem. Nodarbības notiek trīs reizes nedēļā divās grupās. Lielākajai daļai kursantu mājās ir datori, un ģimenes apstākļi ļauj piedalīties nodarbībās. Tās ilgs līdz maija beigām.

(Turpinājums 4. lpp.)

LATVIJA DIENU RITĒJUMĀ

(Turpināts no 3. lpp.)

***

Pareizticīgo Lieldienā aicina lūgties par slimniekiem un ārstiem

Šajās dienās jālūdzas par ārstiem, kā arī jāpilda valdības rīkojumus un medicīnu sniegtās rekomendācijas, Pareizticīgo Lieldienā uzrunā aicināja Rīgas un visas Latvijas mētropolīts Aleksandrs.

Metropolīts Aleksandrs

Viņš puda nožēlu, ka šodien cilvēku vidū izplatījusies “pārmērīga aizrašanās ar šīs pasaules labumiem, tieksmes pēc pagodinājumiem un slavas, dziļas ticības, patiesas mīlestības, žēlsirdības un patiesi labu darbu trūkums”, bet “Dievs un Baznīca aizvīzās pēdējā vietā”. Metropolīts uzrunā skaidroja, ka no vēstures zināms, ka ciešanu un slimību pieļaušana vienmēr bijusi atgādājamums cilvēkam, ka dzīvība – tā ir Dieva lielākā dāvana cilvēkiem. “Mūs pārņēmušajos pārbaudījumos mēs redzam, cik trausla un nepastāvīga ir cilvēka laicīgā dzīve,” sacīja metropolīts Aleksandrs.

***

Atcelts latviešu kāpiens Svētā Patrika kalnā Īrijā

Koronavīrusa draudu dēļ atcelts 2. maijā plānotais tradicionālais latviešu kāpiens Svētā Patrika kalnā Īrijā. Uz šo kāpienu par godu Latvijas neatkarības atjaunošanas 30. gadadienu aicināja Latvijas vēstniecība Īrijā. Bija paredzēts kopā kalna galā izritināt mūsu valsts karogu un nodziedāt Latvijas himnu.

Svētā Patrika kalns atrodas Vestportā, Meijo grafistē, tas ir 764 metrus augsts, akmeņains un ar stāvu virsotni. 2018. gadā maija sākumā svētā Patrika kalnā pirmo reizi uzplīvoja Latvijas karogs, jo par godu Latvijas Neatkarības atjaunošanas dienai, Latvijas vēstniecības Īrijā iedvesmoti, kalnā pirmo reizi uzkāpa liels pulks Īrijas latviešu. Lēģenda vēsti, ka svētais Patriks aizdzinis jūrā visas čūskas un pagānisko Īriju padarījis par katoļu zemi. Izrādās, ka Īrijā patiešām nav nevienas čūskas, vismaz savvaļā ne. Un tas esot tieši svētā Patrika nopelns.

***

Latvijas burātāju pirmais brauciens apkārt pasaulei

Pirms divdesmit gadiem – 1999. gada 31. oktobrī Latvijā projektētais un būvētais katamarāns

Kaupo ar Latvijas karogu mastā sāka mūsu valsts burāšanas vēsturē pirmo braucienu apkārt pasaulei.

Šī divkorpusu jachta (garums 13,3 m, platums 8,1 m, buņu laukums 140 kv. m) Valda Grenenberga-Grinberga (1936-2005) vadībā būvēta pēc konstruktora Alda Eglāja projekta un 1977. gadā laista ūdenī Republikas centrālajā jachtklubā Bolderājā.

Kaupo kapteinis Valdis Grenenbergs-Grinbergs pie Horna raga virsotnē uzstādītās piemiņas zīmes bojā gājušajiem jūrniekiem 2001. gada 12. martā

Brauciens apkārt zemeslodei noslēdzās 2002. gada 9. novembrī plkst. 16 un 56 minūtēs pēc koordinētā pasaules laika (UTC). Kopumā nobraucis 35 400 jūras jūdžu, katamarāns *Kaupo* atkal sasniedza vietu, kurās ģeografiskās koordinātes ir 14 grādu un 36 min. ziemeļu platuma un 22 grādi 56 min. rietumu garuma un kurā tas jau bija atradies 2000. gada 3. aprīlī, pa ceļam pāri Atlantijas okeānam uz Resifi ostu Brazīlijā. Pēc mūsu valsts burātāju pirmā brauciena apkārt pasaulei, 2003. gada 21. martā ieņācis Ventspils ostā, *Kaupo* atgriezās Latvijā.

***

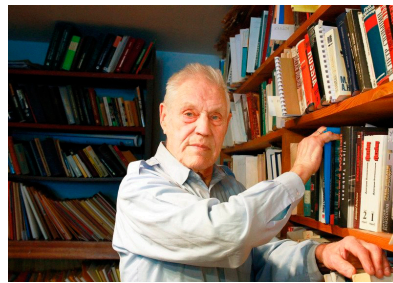
Kristīne Misāne atbrīvota no ieslodzījuma

20. aprīlī, no ieslodzījuma Latvijā ir atbrīvota Kristīne Misāne, kas plašāk zināma kļuva pēc tam, kad ilgāku laiku pavadīja apcietinājumā Dānijā, bet viņai par bērnu nolaupišanu draudēja izdošana Dienvidāfrikas Republikai un 15 gadu cietumsods. Pēc sabiedrības plašas iesaistes mūsu varasiestādes panāca Misānes izdošanu Latvijai. Nu apritējis divu mēnešu cietumsods, par ko viņa vienojās ar prokuroru.

***

Visvaldis Lācis Mūžībā

18. aprīlī 96 gadu vecumā Mūžībā devies bijušais latviešu leģionārs, vēsturnieks un politiķis Visvaldis Lācis.

Visvaldis Lācis pie savām grāmatām

Visvaldis Lācis dzimis 1924. gada 12. martā Valmierā, drīz pēc viņa dzimšanas ģimene pārvākusies uz Rīgu. 1943. gadā pēc ģimnazijas absolvēšanas ticis iesaukts Latviešu leģionā, kur dienējis 19. divīzijas 44. pulkā, vēlāk kļuvis par leģiona virsnieka vietnieku. Lācis divas reizes ticis viegli ievainots kaujās Kurzemes cietoksnī. Visa mūža garumā patstāvīgi krājis zināšanas par dažādām jomām, apguvis vairākas svešvalodas. Līdz ar Trešās atmodas sākšanos Lācis dedzīgi iesaistījās tās norisēs, kļūstot atpazīstams savu publisko runu un rakstu dēļ. 1988. gadā tika ievēlēts Latvijas Tautas frontes valdē. Kopš Latvijas neatkarības atjaunošanas publicējis vairāk nekā 300 rakstu un 10 grāmatu, galvenokārt par Latvijas vēsturi. Bijis 9. un 10. Saeimas deputāts. Visu mūžu Visvaldis ir nodarbojies ar sportu un aktīvi aicinājis arī citus to darīt. Viņš ir noskrējis maratonu Valmierā un Berlīnē. Nevis jaunībā vai brieduma gados, bet pavisam nesen – kad jau bija nosvinēti 90 mūža gadi. Viņš katru dienu nostaigā vismaz sešus kilometrus, bet kāpšana pa kāpnēm uz savas mājas otro stāvu – tā vispār netiek uzskaitīta. 2017. gadā Visvaldis Lācis pieveica Berlīnes maratonu.

***

Japānā izdos latviešu pasakas

Rūjienas sadraudzības pilsēta Higašikava, kas atrodas Japānas ziemeļos Hokaido prefektūrā, 2020. gada nogalē plāno izdot latviešu tautas pasakas “Stipriņieks gaisa kuģī” bilžu grāmatu, kurās ilustrāciju veidošana tiks uzticēta autoram no Latvijas, aģentūru LETA informēja Kultūras ministrijas pārstāve Līga Buševica. Grāmata ar nosaukumu “Burvju kastīte” tiks izdota japāņu, angļu un latviešu valodā. Pēc Japānas izdevēja ierosinājuma darbu no latviešu folkloras bagātā krājuma šogad uzticēja izvēlēties kultūras ministram Naorim Puntulim (VL/TB/LNNK). Kā pavēstīja Buševica, grāmatas mērķis ir draudzīgā un viegli saprotamā veidā iepazīstināt japāņus ar latviešu tautas folkloru. Grāmata iecerēta A4 formātā, cieto vāku sējumā, krāsainajā drukā un aptuveni 28 lappušu apjomā. Projekta īstenotājs – Seisa universitātes profesors Gendžiro Ito.

***

Pērn skatītākā

Dailes teātra izrāde bija

režisores Lauras Grozas-Ķiberes iestudējums “Salemas raganas”, kas demonstrēta 20 reizes un kuŗu noskatījušies vairāk nekā 16 000 skatītāju, liecina teātra pārskats. Tai seko režisora Dž. Dž. Džilindžera iestudētā komēdija “Neiespējamā misija”, ko, izrādot 16 reizes, noskatījušies gandrīz 15 300 teātra apmeklētāju. Savukārt trešā skatītājā izrāde bijusi režisora Dmitrija Petrenko veidotā izrāde bērniem “Planēta Nr.85”, kas demonstrēta 16 reizes un kuŗu noskatījušies gandrīz 13 000 skatītāju. Pērn Dailes teātra Lielo zāli apmeklējuši 148 143 skatītāju, Mazo zāli – 26 325, bet kamerzāli – 9518 teātra apmeklētāji. Kopumā Dailes teātra izrādes ir

VĒSTNICĪBU ZIŅAS

ĪRIJA. Latvijas vēstniecība Īrijā Klusajā sestdienā, piedalījās Īrijas Nacionālās televīzijas un radio aģentūras RTE izsludinātajā akcijā *Shine Your Light*. Akcijas laikā visā Īrijā tika izgaismotas privātas un publiskās ēkas, lai neklātienē paustu solidaritāti ar visiem, kuŗu dzīvi skāris vīruss, bet īpaši sūtītu sveicienus visiem medicīnas darbiniekiem, kuŗi šobrīd grūtos un bīstamos apstākļos strādā cīņās priekšpostēnos.

KRIEVIJA. Krievijas vēstniecība Latvijā nosoda jebkādu vandālismu un necieņu pret pieminekļiem, memoriāliem un masu apbedīšanas vietām, neatkarīgi no vietas, kur minētie likumpārkāpumi veikti – Krievijas, Latvijas vai kādas citas valsts teritorijā, pavēstīja vēstniecības preses dienestā. ārlietu ministrs Edgars Rinkēvičs (JV) sociālajā vietnē Facebook bija informējis, ka Krievijā, Intas pilsētā, ir apgānīts Staļina režīma represijās bojā gājušo Latvijas pilsoņu piemineklis. Krievijas vēstniecības Preses dienestā uzsvēra, ka vēstniecība vairākkārt ir sacījusi un ir gatava atkārtot atkal un atkal, ka “mūsdienu pasaulē nav vietas tādām barbariskām darbībām, nav ataisnojuma tik necilvēcīgai un nelietīgai rīcībai”.

ITALIJA. Pēdējā laikā Latvijas vēstniecība Itālijā reti saņem zvānus no Latvijas valstspiederīgajiem ar lūgumiem palīdzēt saistībā ar vīrusa ieviesto ārkārtas stāvokli. Tas liek domāt, ka visi tūristi no Latvijas šo valsti ir pametuši, LTV *Rīta panorāmā* stāstīja Latvijas vēstniece Itālijā Solvita Āboltiņa.

INDIJA. Latvijas valstspiederīgie turpina atgriezties mājās no visdažādākajiem pasaules reģioniem. Tiem, kuŗi aizbraukuši tālāk, piemēram, uz Āziju, ceļš mājās ir garš un bieži sarežģīts. Daļai Latvijas valstspiederīgo atgriezties mājās palīdz arī Latvijas vēstnieks Indijā Artis Bērtulis. Šobrīd visi strādā pastiprinātā režīmā – palīdz no Āzijas reģiona repatriēt valsts piederīgos un koordinē darbu ar valsts pārstāvniecībām citos pasaules reģionos. “Latvijas imperijā saule nenoriet. Mēs strādājam no austrumiem, no dienvidaustrumu Āzijas līdz Ņujorkai, tā nu tas ir šobrīd,” saka vēstnieks.

LIETUVA. Visi caur Lietuvu ceļojošie tiek aicināti iepriekš pieteikties Latvijas vēstniecībā Lietuvā, rakstot uz e-pasta adresi embassy.lithuania@mfa.gov.lv, vai zvanot uz numuru +370 52131260.

noskatījušies 191 914 skatītāji, kas ir par 1,5% mazāk nekā 2018. gadā.

***

Latvijas Nacionālajā teātrī

top virtuālu raidījumu serija “7 kraukļi un Saulcerīte”. Pirmais raidījums Nacionālā teātra un “Elektrum” sociālo tīklu kontos bija redzams 21. aprīlī, medijus informē teātra pārstāvji. Raidījuma pamatā ir septiņu “kraukļu” – septiņu Nacionālā teātra aktieru – septiņi jautājumi raidījuma viesim, sauktam par Saulcerīti, – smeļoties iedvesmu no Raiņa “Zelta zirga”. “Tā mērķis ir uzturēt saikni un apmainīties ar informāciju un domām laikā, kad esam katrs savās mājās un satiekies nedrīkstam,” norāda teātrī.

***

Dziedātājam Uģim Rozem – 60

19. aprīlī, 60. jubileju svinēja dziedātājs un mūzikas pedagogs Uģis Roze. Aprīlī bija plānoti vērienīgi viņa jubilejas koncerti, kas nu pārcelti uz septembri.

Dziedātājs šobrīd izbauda ne-parasti mierīgo un kluso dzīves plūdumu, ko viņš vada kopā ar ģimeni Carnikavā. Pret apaļo gadu skaitli viņš attiecas ļoti veselīgi un atzīst – patiesībā jūtas vairāk nekā uz pusi jaunāks. Aptuveni 40 viņa dzīves gadi ir saistīti ar skatuvi, visspilgtāk viņa īpašais balss skanējums atklājies, dziedot Imanta Kalniņa radītājā grupā “Turaidas Roze”.

***

Nacionālā bibliotēka izsludina akciju “Dzimtas Bībele”

Latvijas Nacionālās bibliotēkas pastāvīgās ekspozīcijas “Grāmata Latvijā” komanda izsludina akciju “Dzimtas Bībele”. Tā ir iespēja

vienuviet apvienot grāmatas, ģimeni, vecas fotogrāfijas un citas tuvas lietas, ar kuŗu palīdzību arī ārkārtas apstākļos uzturēt pozitīvu noskaņojumu un noskaidrot ko jaunu. Vairākus gadsimtus Bībele mājās bija galvenā un bieži – vienīgā grāmata. Tās lappusēs daudzas paaudzes ierakstīja nozīmīgākos dzimtas notikumus – dzimšanu, kristības, laulības, nāvi.

“Bībele: Wezahs un Jaunahs Deribas Swehtee Raksti”/ “Bībele: Vecās un Jaunās Derības svētie raksti”, Jelgava: J. Fr. Stefenhāgens un dēls, 1898. No Stellas Hermanovskas personīgā krājuma // Foto: Anita Smeltere

Tādējādi no reliģiska satura grāmatas Bībele pārtapa arī par dzimtas chroniku – personīgās vēstures liecību krātuvi, nereti papildinātu arī ar fotogrāfijām, zīmītēm un herbāriju augiem. Grāmata kļuva par atmiņu un identitātes glabātavu. Ja arī Tavā dzimtā ir šāda Bībele, aicinām piedalīties! Veidosim kopīgu izstādi vietnē Facebook!

Ziņas sakopojis **P. Karlsons**

LAIKU UN VIETU MIJĀS

JURIS
LORENCIS

Ir trīs veidu vēsturiski notikumi. Vieni, par kuriem mēs zinām, par kuriem esam lasījuši. Otrie – par tiem mums stāstījuši aculiecinieki. Un trešie – tie, kurus esam piedzīvojuši personīgi. Trīs liktenīgi datumi, kurus pieminam šīs piecu nedēļu intervālā – 25. marts, 26. aprīlis un 4. maijs. Man šīs dienas ir īpaši svarīgas. Kāpēc? Pirmā tāpēc, ka ikdienā joprojām sastopos ar 1949. deportāciju aculieciniekiem. Vēl precīzāk – es dzīvoju viņiem blakus. Manai deviņdesmit trīs gadus vecajai mammai tolaik bija divdesmit viens gads. Un ir interesanti – kā atceros no padomju laikiem, tad toreiz, ja vispār kāds uzdrošinājās runāt par “aizvešanu”, parasti minēja 1949. gadu. Un kaut arī vectēva brālis, mamma onkulis un Lejasciema pilsetas galva Oskars Dambrovs tika izsūtīts 1941. gada 14. jūnijā, arī mūsu ģimenē vairāk atcerējās 1949. gada 25. martu. Tad moku ceļu uz Sibīriju sāka vectēva māsa Elzas ģimene. Vectēva brālis nomira Vjatlagā 1943. gadā, bet viņa māsa pēc Staļina nāves atgriezās Latvijā un nodzīvoja garu mūžu savās dzimtas mājās Sinoles pagastā. Dzirdēts, ka trimdas latvieši 1941. gada jūnijā notikumos esot pieminējuši daudz biežāk nekā 1949. gada deportācijas. Un tas arī saprotams – 1949. gadā viņi jau atradās aiz “dzelzs aizkara”.

Vēl viena liktenīga diena – 1986. gada 26. aprīlis, Černobiļas katastrofa. Pirmais patiesi vēsturiskais notikums, ko es atceros

personīgi... Ir otrdienas, 1986. gada 28. aprīļa pēcpusdienu. Aptieka Suvorova, tagad Čaka ielā Rīgā. “Vai jums ir joda tabletes?” – jautāju pazīstamai farmaceitei. “Vairs nav, virsnieku madāmas visu izpirka. Viņas laikam arī kaut ko zina,” – teica paziņa, piemiedza ar aci un izcēla no letes apakšas dažus iepakojumus ar kālija jodīda tabletēm. Bija padomju laiki, un jēdziens “prece zem letes” bija pavisam pierasta, ikdienišķa lieta. Tas, ko jau zināja labi informētās padomju armijas virsnieku sievas, bija nakti uz 26. aprīli notikusī avārija Černobiļas atomspēkstacijā. Savukārt es par to uzzināju no Rietumu radiostacijām. Kāpēc kālija jodīds? Jo tā uzņemsana var aizkavēt radioaktīvā joda izotopa, kas mākoņos jau ceļoja pāri Latvijai, nonākšanu organismā. Šajā otrdienas pēcpusdienā mēs visi vēl barojāmies no baumām, līdz oficiālajam varas iestāžu paziņojumam Maskavas televīzijas vakara ziņu programmā bija jāgaida vairākas stundas. Bet arī tad izskanēja vien puspatiesības par “starpgadījumu”, kuŗa sekas “tiekot novērstas”. Padomju funkcionāri, Michailu Gorbačovu ieskaitot, kā apmāti gatavojās 1. maija parādei. Par spīti radioaktīvajam piesārņojumam, pa saules pielietajām Ukrainas galvaspilsētas Kijevas ielām soļoja desmitiem tūkstoši cilvēku. No svētku tribīnes viņiem priecīgs māja Ukrainas kompartijas pirmais sekretārs Vladimirs Ščerbickis, kuŗš speciāli šim gadī-

jumam bija paņēmis līdzī savus mazbērnus. Lai tauta redz, ka nav no kā baidīties! Un tikai pamazām sāka atklāties katastrofas patiesie mērogi. Šajā 1. maija rītā kijeviešiem noteikti vajadzēja palikt savos dzīvokļos! Vēl viena atziņa – mēs tolaik dzīvojām bezcerīgā melu impērijā. Ka pat Gorbačova solītā “pārbūve” un “atklātība” te neko neglābs, ka kaut ko mainīt var tikai pilnīga Latvijas neatkarība.

Tā mēs nonācām līdz 1990. gada 4. maijam. Es joprojām atceros šo dienu pirms trīsdesmit gadiem, saules pielieto laukumu iepretim Augstākās Padomes namam. Kopā ar dažiem draugiem atrodos cilvēku puli, kas gaida balsu skaitīšanas komisijas paziņojumu. Deklarācijas “Par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu” pieņemšanai bija nepieciešamas 134 deputātu balsis. Un tad tas notiek – 138 balsis par! Vienalga, kas sekos tālāk, šo mirkli mums vairs nespēs atņemt. Anatolijs Gorbunovs no prezidija tribīnes saka šādus vārdus: “Tas ir svētbrīdis.” Raksturojot cilvēkus, kuŗi stāvēja pie Latvijas valsts šūpuļa, kuŗi ar ieročiem rokās padzina boļševikus un Bermontu, nereti lieto krāšņus epitētus – “varoņcilts”, “Lāčplēšu paaudze”. Bet kas bijām mēs? Paaudzei, kas atguva Latvijas neatkarību, tolaik bija starp divdesmit un sešdesmit. Tajās dienās pasaules mediji Baltiju salīdzināja ar Dāvidu, kas izaicina uz cīņu milzi Goliātu. Tad varbūt Dāvidu paaudze? Es drīzāk teik-

Par vēsturisko atmiņu

tu – mēs bijām Sprīdišu paaudze. Tūkstošiem Sprīdišu, kuŗi iznēsāja laikrakstu *Atmoda*, sacerēja politiskus dokumentus, brauca uz manifestācijām, cēla barikādes, vārija zupu barikāžu dalībniekiem.

Man un draugiem, kuŗi 4. maijā stāvējām pie Augstākās Padomes nama, tolaik bija trīsdesmit gadu. Vēlākā diskusija par “18. novembra valsti” un “4. maija republiku” mums bija saprotama, bet nepieņemama. Jo 4. maijs – tā bija mūsu diena. Brīdis, ko bijām pacietīgi gaidījuši un tuvinājuši, cik nu tas bija katra spēkos. Runājot līdzībās ar sporta vingrošanu, 1918. gada 18. novembris kalpoja kā atbalsta punkts. Mēs bijām pakāpušies uz tā, pastiepušies uz pirkstgaliem, aptvēruši ar rokām stieni, pievilkušies, pat spējuši uzsviest virs tā savu augumu – tas bija 1990. gada 4. maijs. Tālākais jau bija izturības jautājums – sagaidīt 1991. gada augustu, padomju varas galīgo agoniju un sabrukumu. Pašu galveno mēs bijām izdarījuši. Pateikuši, ka vēlamies būt brīvi, ka neatkarība ir tikai laika jautājums. Paaudzes nāk un aiziet, un katra no tām ir īpaša. Kas esam mēs, toreizējie trīsdesmitgadnieki? Savā ziņā īpaši ar to, ka esam stāvējuši vēstures krustcelēs. Tātad cilvēki ar unikālu pieredzi. Mēs būsim pēdējā Latvijas paaudze, kas savā apzinīgajā vecumā piedzīvoja totālāru valsts iekārtu un sociālistisko plānveida ekonomiku. Mēs būsim pēdējie, kuŗi katru gadu

no jauna var skatīties padomju laiku komēdijas un smieties par jokiem, kuŗus jaunāki par mums vairs īsti nesaprot. Mēs būsim pēdējā paaudze, kas vēl sapratīs zemtekstus, līdz galam neizteiktus vārdus. Dziesmu svētki, padomju laiks, skan Raimonda Paula un Jāņa Petera “Manai dzimtenei”: “*Vēl nāks piektais gads, asins lietus līs./Un visaugstākās priedes nolauzīs./Iesim strēlniekos./dziesma pilnā kalnā gavilēs*”. Toreiz šo dziesmu uztvēra citādāk nekā šodien. Katrs vārds – zemteksts.

Pēc Latvijas neatkarības atgūšanas likās, ka mūs vairs negaida liktenīgi pārbaudījumi. Ka līdz ar PSRS sabrukumu un “aukstā kara” beigām uz pasaules iestājies nebeidzama miera, demokrātijas un labklājības laikmets. Patiesībā tā domāja daudzi. Amerikānis Frensiss Fukujama 1992. gadā pat publicēja grāmatu “Vēstures beigas un pēdējais cilvēks” (“*The End of History and the Last Man*”). Cik iluzori bija šie pravietojumi! Nāca 2001. gada 11. septembris, teroristu uzbrukums Ņujorkai un Vašingtonai. 2014. gada marts, Krievija okupē Krimu. Un, visbeidzot – 2020. gada pavasarī, pasauli pārņēma Covid 19 epidēmija. Paies piecdesmit gadi, un jau sirmot sākuši vīri un sievas stāstīs saviem mazbērniem – tas bija sen, kad es vēl gāju skolā, bet visa pasaule staigāja sejas maskās.

Nepatiesas ziņas, bīstamas ziņas

KĀRLIS
STREIPS

Pirms pāris nedēļām laikrakstā *Latvijas Avīze* izlasīju rakstu par koronavīrusu. Tajā bija nu jau pavisam ierastie ieteikumi – bieži un kārtīgi mazgāt rokas, lietot dezinfekcijas līdzekļus, izvairīties no vietām, kuŗās ir daudz cilvēku u.tml. Taču materiālā arī bija šāds apgalvojums: “Pasaules veselības organizācija ir publicējusi Izraēlas Psichosomātikas institūta vadītāja dr. Elijas Tālberga video uzrunu, kuŗā viņš stāsta par sava skolotāja, profesora Zalmanova senu un vienkāršu metodi, kas ir pārbaudīta, ārstējot bronhītu, tracheītu, smagas pneimonijas un pat tuberkulozi.” Kāda ir šī metode? Jāņem frotē dvielis, tas jāiemērc 60 gradu karstā ūdenī (tas pēc Celsija skalas, Amerikā dzīvojošajiem lasītājiem tie ir 140 grādi), dvielis ir jāietin segā, un tad sega ir jāliek uz pacienta krūškurvja. Raksta autore rezumē: “20 minūtes mitrā karstuma, 40 minūtes miera. Un tā trīs dienas. Pēc trīs dienu pārtraukuma atkārtoti vēlreiz.” Bet viena nelaime. Žurnāliste stāstu par Izraēlas ārstu publicējusi tāpēc, ka blakus video

interneta kanālā *YouTube*, kur viņa to atrada, bija Pasaules veselības organizācijas simbols. Patiesībā tas tur bija kā brīdinājums neuzticēties nepārbaudītām ziņām, un pats *YouTube* tā dara, lai norādītu uz vietnēm, kur ir atrodama patiesa informācija. Rīgas Stradiņa slimnīcas ārsts, pētnieciskās organizācijas *Re:Baltica* taujāts, teica, ka patiesībā no krūškurvja karsēšanas ir jāuzmanās, it īpaši cilvēkiem, kuŗi cieš no hroniskām slimībām.

Lielākā problēma ar šo jauno koronavīrusu ir tāda, ka ļoti daudz kas joprojām ir nezināms attiecībā uz to, kā tas izplatās, vai notiek mutācija, un kā no tā izvairīties. Tā rezultātā internets ir bijis pilns ar apgalvojumiem, kuŗi labākajā gadījumā ir nepatiesi, bet sliktākajā var būt nūdien bīstami. Pirmajā katēgorijā ir arī Latvijā dzirdētais apgalvojums, ka tā kā vīruss atrodas cilvēka kaklā, to var likvidēt, dzerot ļoti karstu ūdeni. Nav taisnība! Pēdējā katēgorijā absurda apgalvojums, ka vīrusu var likvidēt, dzerot veļas balinātāju. Ir tiesa,

ka balinātājs nogalina baktērijas un vīrusus, taču tas nekādā gadījumā nav lietojams iekšēji, jo tas ir korozīvs un var ļoti nopietni kaitēt cilvēka organisma audiem.

Attiecībā uz vīrusu ir bijuši arī citi nepatiesi apgalvojumi. Piemēram, ka to ļaunprātīgi radījuši zinātnieki Ķīnā, varbūt citur pasaulē. Citi apgalvo, ka koronavīruss tāda pati gripa vien esot, kā visas pārējās, un tāpēc nav iemesla visiem ierobežojumiem, kādus valstis, štati un mazākas teritorijas ir uzlikušas saviem iedzīvotājiem. Amerikā pagājušajā nedēļā vairākos štatos notika plašas demonstrācijas, aicinot atcelt ierobežojumus un atjaunot dzīvi tādu, kāda tā bija pirms krīzes. Skatoties ziņas par šīm manifestācijām televīzijā, nevarēju nedomāt par faktu, ka tajās cilvēki stāvēja ļoti tuvu cits citam, nekādu aizsardzības līdzekļu uz sejas nebija. Ir arī fakts, ka Amerikā joprojām ir vairāki štati, kuŗos nav nekādu ierobežojumu vispār. Viens no tiem ir Dienviddakota, kur vienā vien gaļas pārstrādes fabrikā konsta-

tēti vairāk nekā 800 infekciju gadījumi. Štata gubernatore vienlīdz apgalvo, ka viss ir kārtībā, vajag tikai pagaidīt, un vīruss brīnumainā kārtā pazudīsot pats no sevis. Ar šādu apgalvojumu jau krīzes sākumā nāca ASV prezidents Donalds Tramps. Viņam nebija taisnība toreiz, gubernatorei nav taisnība patlaban. Diemžēl melus un nepatiesu informāciju par vīrusu izplata viens no Amerikas lielākajiem telekanāliem *Fox News*. Tieši no turienes informāciju saņem Amerikas prezidents, un tieši no turienes to saņem nedomājoši cilvēki, kuŗiem zinātne un fakti ir pagalam sveši.

Nepatiesa informācija kā ierocis ir tikpat sena kā cilvēce. Mūsdienās, diemžēl, nepatiesas informācijas izplatīšana ir pavisam viegla, pateicoties internetam, kur jebkuŗš cilvēks var publicēt absolūti jebko, un interneta algoritmi spēj pat vismulķīgākās nepatiesās ziņas izplatīt zibens ātrumā. Var jautāt, kāpēc ir tik daudz lētticīgu cilvēku, kuŗi uz tām uzķeras, bet fakts kā tāds tāpēc nemainās.

Ironija šajā stāstā ir tāda, ka jēdzienu *fake news* ir kooptējuši pasaules diktatori un tie, kuŗi par tādām vēlas kļūt. Jo brīvā kādā valstī ir prese, jo vairāk par politiķiem tiks rakstīti kritiski raksti, un attiecīgajam politiķim nav nekas vieglāks, kā vienkārši paziņot, ka vēstījums ir nepatiesa. *Fake news*. Prezidents Tramps šo jēdzienu regulāri un atkārtoti attiecina uz nopietniem laikrakstiem un cita veida medijiem, lai gan viņa paša pausto melu un puspatiesību skaits, atbilstoši laikrakstam *The Washington Post* aprīlī paustajam, pārsniedza 18 tūkstošus.

Tas bija Vācijas fireņa Hitlera propagandas ministrs Gēbelss, kuŗš nāca klajā ar domu, ja melus atkārtoti vēl un vēl, tie kļūs par patiesību. Tā gan tas nav un nekad nav bijis, fakti tomēr ir fakti. Un galvenais mums visiem – būt ļoti piesardzīgiem ar informāciju. Negribam taču mēs neviens būt naiva muļķa lomā.

DAIGA MAZVĒRSĪTE

(Turpināts no Nr. 15)

1958. gadā jau sekoja turpinājums – kopā ar dažiem draugiem tapa apvienība *Jamaikas Pieciši*, lai latviski nodziedātu kādu Harija Belafontes dziesmu. Tad arī tika nolemts turēt kursu uz modes dziesmiņu latviskošanu, lai ar šādu repertuāru atsvaidzinātu to sentimentālo dzimtenes ziņģu un tautasdziesmu kokteili, kāds parasti bija baudāms vecāka gadagājuma trimdnieku saietos.

Ar saviem *Čikāgas Piecišiem* Alberts Legzdiņš trāpīja, kā saka, istajā laikā un istajā vietā. Latviešu sabiedrība bija pārsātināta ar veco materiālu, kas dziedāts Ulmaņlaikā, bet jaunās dziesmas neviens nerakstīja. Nu pēc tādām bija jūtama vajadzība, un Alberts ķērās pie lietas. Viņam bija akordeons, draugam Modrim Avotiņam – bongo bundziņas, kādas sešdesmitajos gados bija ļoti modē. Viņi sāka dziedāt jauniešu saietos, izbraukumos, ņēma vecas tautasdziesmas, kam pielika klāt kādus jocīgus vārdus, pa savai modei pārtaisīja amerikāņu šlāgerus. Nebija nekādu nopietnu plānu, viss tika darīts tikai pašu prieka pēc.

Pēc debijas 1961. gadā *Pieciši* sāka koncertēt, savās programmās iekļaujot arī satīriskus skečus – mazas ludziņas par latviešu sabiedrības dzīves aktualitātēm, tautasdziesmas un pašu sacerējumus. Gandrīz neviens no *Piecišu* dalībniekiem nav bijis profesionāls mūziķis, un šai nodarbei tik dažādo profesiju pārstāvji veltījuši tikai un vienīgi no darba brīvo laiku. Kad gan latvju ziņģes, gan amerikāņu gabali bija izdziedāti, Alberts Legzdiņš sāka komponēt pats – nereti viņa melodijas tiktāl iesakņojušās, ka šad tad tiek sauktas par tautasdziesmām. Skaidrs, ka tik trāpīgu intonāciju atrašanās pamatā ir ne tikai izcilas mūzikālās dotības, bet arī atmiņas krātuvīte, kas glabāja Ulmaņlaika grāvēju spilgtākās taktis.

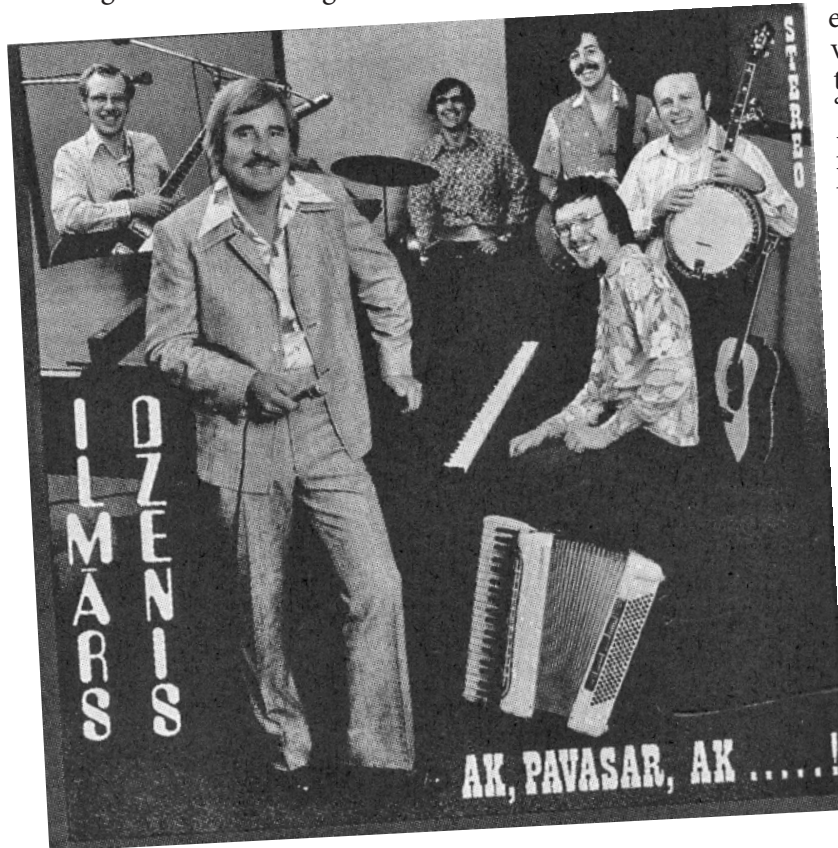
Pavisam prom no vecāku un vecvecāku gaumes jaunieši negribēja attālināties, jo koncertos netrūka “pazīstamu, vecu seju”. Kad 1963. gadā sākās *Čikāgas Piecišu* ieskaņojumu izdošana vispirms skaņuplatēs, tika iemūžināti vairāki latviešu mūzjažo hitu popuriji, kas ar lieliem panākumiem skanēja koncertos. 1963. gada debija albuma *Čikāgas Pieciši sveicina* popurijā pa pantiņam kopā savits tenora Paula Saksa (*Mīla un rozes, Vecais ratiņš*) 30. gadu repertuārs ar YMCA dzēsa kapelas skandēto *Šnāci, Minna!* un Edvina Krūmiņa dziedāto *Zvejnieka meiteni*. Pantiņš arī no brāļu Laivnieku joku dziesmas par mazo Bauskas krodziņu, kur “visi čaļi satiekas” un Alfrēda Poriņa izpildītās dziesmas *Pūpēdītis*. Šo izpildītāju vārdi man tolaik, protams, bija pavisam nezināmi, taču trimdnieku vidū noteikti daudz bija tādu, kas labi pazina un no sirds mīlēja ne tikai dziesmas, bet arī to pirmos dziedātājus.

Līdzīgu latvisku kokteili *Pieciši* iemūžināja arī 1965. gada

platē *Čikāgas Pieciši Amerikā*. Šajā Latviešu popurijā ieskanas pa fragmentam no Roberta Zommera dziedātās *Meitenītes – spulgacītes*, Osvalda Uršteina grāvējiem par mērķaķīti un arī vairsaibumiņiem. Dažas *Tango notturno* taktis, ko *Bellacord* platē iemūžināja Teodors Brilts un arī ar akordeona ievadu šeit, Latvijā ieskaņotā Emila Palma dziesma *Lietus lāses*, ko toreiz izjusti izpildīja 1941. gada 14. jūnijā represētais un Sibīrijā savas acis slēgušais *samtainā džessa* dziedonis Edgars Vilnis.

Ar lielu baudu, gadiem ejot, esmu atklājis un noklausījusies pilnā apjomā tās dziesmas, kuŗu fragmenti savulaik tika pārstāvēti *Čikāgas Piecišu* popurijos. Tādējādi viņi modināja interesi arī par padomju kultūrpoltikas nīsto latviešu šlāgerkultūru, jo nenoliedzami melodijas bija un ir skaistas, kaut ne vienmēr pašmāju autoru radītas – lielākoties citvalstu skaņražu komponētas. Skaidrs, ka *Piecišiem* šāds retro sentiments nebija ilgi nepieciešams, jo pašradīto dziesmu pūrs arvien piebrieda.

Viens no ansambļa dalībniekiem 60. gados bija arī jau pieminētais Ilmārs Dzenis, kuŗu Legzdiņš pirmoreiz sastapa jau Eslingenā. Tieši Dzenis visvairāk darījis, lai latvieši gan viņpus, gan šaipus okeānam neaizmirstu aizvadītā gadsimta 20. un 30. gadu

Latvijā populārākās melodijas. Un tā kā *Pieciši* par savu uzdevumu uzskatīja “izārstēt” trimdnieku sabiedrību no sentimenta, tad skaidrs, ka Ilmāra ceļi drīz nošķīrās no dzīvesprieka pārņemta ansambļa.

***

Ilmāram Dzenim mūzika bijusi kā saldaisēdiens – ne par daudz, ne maz. Savai mammai viņš bija pirmais un vienīgais bērns, kamēr tēvam no pirmās sievas – veseli četri, trīs meitas un dēls, līdz ar to Dzenis par radu trūkumu nevarēja sūdzēties. Dzimis 1931. gada 5. decembrī Daugavpilī, kopā ar vecākiem zēns pārcēlās uz Jelgavu. Viņa

Šlāgerozola atvases viņpus okeānam

Čikāgas Pieciši. Ilmārs Dzenis. Trīs no Pārdaugavas. Runči

Ilmārs Dzenis jaunībā

tēvs vadīja jaunsaimniecību Svētes pagastā, Ilūkstes apriņķī, līdz ar to atteicās pamest māju, iedzīvi un zemi, kad tūlumā sāka dūnēt krievu armijas lielgabali. Ilmārs ar mammu kāpa kuģi un devās uz Vāciju. Nonācis Eslingenā, viņš pabeidza ģimnaziju, tad saņēma atļauju izceļot un

lā, tad interese par mūziku bija dabīga. Kad Svētē spēlēja zaļumballes orķestris, zēns kā pieļipis sēdēja un klausījās līdz vēlai naktij. Mājā bija patafons, vecāki pirka plates – Aleksandru Kortānu un Paulu Saksu...

Mācīdamies otrajā klasē, Ilmārs ar trim draugiem sarīkoja savu pirmo koncertu ar mutes ermoņikām. Tika arī pie klavierstundām, kur necieta pirkstu vingrinājumus un gammas. “Man mūzika patik iekšķīgi, patik darīt to, ko es gribu, spēlēt pēc dzirdes, nevis iesaistīties nošu pasaule,” atzinās dziesminieks, kas klavier spēles vingrinājumus Vācijā turpināja uz savu roku. Instruments bija tik nolietots, ka melnie taustiņi skanēja labāk par baltajiem. “Es sāku spēlēt pa melnajiem – Do diez, Fa diez mažorā, un esmu pieradis visu spēlēt tikai trīs tonkārtās.” Klavieres Dzenis spēlēja jau Eslingenas ballēs, kur sabiedriskajās telpās vasarā vai katru vakaru tika rīkotas dejas. Atlika vien uzlikt aīšu: “Būs balle” un nolikt kasieri pie ieejas. Ilmāram tolaik bija savs kvartets, taču pie praktiskas mūzicēšanas jau Amerikā viņš varēja atgriezties vien 60. gados. *Piecišiem* viņš pievienojās pāris mēnešu pēc ansambļa dibināšanas, un pamatsastāvā noturējās līdz 1972. gadam, kad sāka solokarjeru.

Ilmāra Dzeņa ieskatā, uz to brīdi grupa bija sasniegusi savu iespēju maksimumu. Viņprāt, līdz tam laikam izdotie *Piecišu* albumi bija īstie un labākie, un Dzeņa vietu Čikāgas komandā turpmāk ieņēma līriskā tenora īpašnieks Armands Birkens. Savukārt Ilmārs nolēma turpmāk atskaņot un iemūžināt tās dziesmas, ko savā mūžā ir kādreiz saticis: “Dziesma ir tā kā cilvēks – ja tev viņš patīk, viņš kādu laiku ir tavs ceļabiedrs. Taču es esmu ļoti nacionāls, gribu, lai latvieši dzied latviski, tāpēc rakstu ārzemju dziesmām jaunus vārdus.”

Latviešu populārā mūzikā jau pasen iegājies jēdziens “Dzeņa dziesmas”. Neba putns ar aso knābi te domāts, bet gan Ilmārs Dzenis, kas nenogurstoši kopš 20. gadsimta 60. gadiem kopj un irdina latviešu šlāgermūzikas auglīgo tīrumu. “Mūzika atpūtai un dejai” – ar šādu saukli 1973. gadā tika izdots dziesminieka pirmais albums, kuŗā uzdziedāja ne tikai *Virši zili!*, bet pat Emila Dārziņa *Vēl tu rozes plūc*. Pa mūzjažu dziesmu pārim rodami arī nākamajā Dzeņa skaņuplatē – *Dažu skaistu ziedu* un *Dzīvīte* (1975, *Dzīvīte, dzīvīte, šūpojos tev!*).

Vienu aiz otras sava prieka pēc – un „ļautiņiem par prieku” – ieskaņodams plates, Ilmārs Dzenis daudz negudroja par autoritātibām un atļaujām, sacerēja savus vārdus populārām ārzemju dziesmām un – paldies viņam par to! Tā nu varam skandēt gan *Taurenīti*, gan dziesmiņu par mārīti – kukainīti un daudzas citas. Arī ziņģi par mazo Lulū un Alfrēda Vintera valsi par Gaujas laivnieku – nešaubos, ka līdz Dzenim, klausoties magneto fonu, dziedāja visi šeit, Latvijā, bez lielas vēlēšanās noskaidrot, kuŗš tad īsti sacerējis šo skaisto dziesmu. Albumā *Ak, pavasar!* (1979) Ilmārs iedziedāja vēl vairākus 30. gadu grāvējus – *Šalc zaļais mežs*, *Trīs vītušas rozes*, kā arī vienu no pirmajām dziesmām, kas savulaik ieskaņota vēl šēllakas skaņuplatē – *Es dziļi glāzē ieskatījos*. Līdzīgi arī astoņdesmitajos Ilmāra Dzeņa sniegumā jaunai skanīgai dzīvei tika atmodināta Alfrēda Vintera *Lēna vēsmiņa* un par mūsu tautas likteņdziesmu kļuvusi *Pie dzintara jūras*, kuras autors ir vācu komponists Jakobs Pfeils. Viņa 1937. gadā komponēto jūrniece dziesmu *Fahr mich in die Ferne, mein blonder Matrose* (*Am Golf von Biskaya*) 1939. gadā komponists Jānis Mediņš aranžēja pūtēju orķestrim un sabalsoja vīru korim jaunajai latviešu kinofilmā *Zvejnieka dēls*. Vācu tekstu latviskoja radiofona literārās daļas darbinieks Kārlis Baltpurviņš. Filmā dziesmu dziedāja Tālis Matīss, bet *Belakorda* platē lipīgo valsi iemūžināja Mariss Vētra. Dziesma aizgāja tautās un skan vēl šobaltdien, ir viena no iemīļotākajām melodijām, kaut savulaik par vācu šlāgera izmantošanu latviešu filmā Mediņš esot saņēmis pārmērtumus.

Tā Ilmāra Dzeņa mūzikālais darbs kļuva par tiltu starp gadu desmitiem, paaudzēm un valstīm – domājams, gan šeit, gan tur, viņa dziedātās šlāgermūzikas pērles ar vienlīdz siltām atmiņām un sajūtām klausījās ne tikai ļaudis ar sirmām galvām.

(Turpinājums sekos)

¹Melodiju Elinas Zālītes dzejolīm 50. gadu vidū klāt pielicis komponists, koŗdirģents, trompetists Jānis Zvaigzne, un tā ir sena krievu romance, kuŗas autors ir krievu komponists Aleksandra Djubuks. Nekāda sakara ar Eduardu Rozenštrauhu, kuŗam dažkārt pierakstīta šīs dziesmas autorība.

Saprast sevi un laiku

Totālitarisma seku dokumentēšanas centra vadītājs no 1995. līdz 2008. gadam un tagadējais centra konsultants **Indulis Zālīte** par laika, vietas un vēstures redzējumu un izpratni intervijā **Sallijai Benfeldei**

Induļa Zālītes vārds cilvēkiem lielākoties saistās ar darbu Totālitarisma seku dokumentēšanas centrā (TSDC), tomēr sociālo tīklu lietotāji viņu zina arī kā fotogrāfu. Katru nedēļu viņš savā Facebook profilā publicē fotogrāfijas, kuŗas piesaista uzmanību ar savdabīgu skatījumu uz dabu un lietām. "Esmu amatieris," saka Indulis un ar smaidu piebilst, ka pazīstami mākslinieki reiz teikuši – viņam esot inženiera ķīmiķa pasaules redzējums, un ja to mainītu... Jāpiebilst, ka viņa fotogrāfijas atšķiras no standarta izpratnes par "smuku fotogrāfiju", tajās ir interesantas detaļas, krāsas vai melnbaltā kontrasti, kas nereti ļauj paraudzīties uz pasaules skaistumu no citas puses. Jā, Indulis Zālīte ir ķīmiķis, viņš ir beidzis Latvijas Universitātes Ķīmijas fakultāti un strādājis "Biolar" – Praktiskās biokīmijas institūtā, bet 1992. gadā sāka darbu TSDC par centra speciālistu. 2007. gadā Indulis Zālīte apbalvots ar Triju Zvaigžņu ordeni

Foto: Edmunds Brenčis

Vai fotografēšana vienmēr ir bijusi jūsu vaļasprieks?

Kā jau visi puikas – padomju laikā sāku ar toreizējo fotoaparātu "Smena". Protams, tika bildēti cilvēki. To laikam es tikai tagad esmu izdomājis, ka man patīk atklāt detaļas, niances, momentus.. Droši vien tas ir tāpēc, ka gribu noskaidrot, kāpēc man kaut kas patīk un, uztaisot bildi, man ir jāparāda, kādēļ man tas patīk. Saulrietā bildēs patiesībā jau visur ir vienādi, bet ir kaut kas tāds, kas man saulrietā patīk, un es to meklēju. Ar pārtraukumiem esmu bildējis vienmēr, bet aiziešana pensijā bija nopietns stimulējošs beidzot tikt pašam ar sevi skaidrībā. Piemēram, sniegpulkstenīši, tie mirdz, kā mazas laterniņas, un man tā laterniņa, kas it kā izstaro gaismu, ir jādabū bildē iekšā. Apmēram pirms gada es nejausi Facebook iesaistījos starptautiskā fotogrāfu minimālistu grupā. Tās dibinātāji un īpašnieki ir divi ukraiņi. Grupas dalībniekiem tā nav profesija, bet hobijs. Visvairāk grupā ir amerikāņi, savukārt pilsēta, kuŗa visvairāk pārstāvēta, ir Atēnas. Man patīk, ka katru dienu ir savs fotografēšanas temats. Grupā ir trīs apakšgrupas, katra ar savu akcentu fotogrāfijās – krāsa, kompozīcija, un melnbaltais foto. Grupas dalībnieki balso ar *like* par viņu prāt labākajām fotogrāfijām, tās vērtē arī grupas tiesnesis, kuŗš pa laikam mainās. Saliekot kopā visus vērtējumus, tiek noteiktas labākās dienas bildes un no tām tiek izveidotas uzvarētāju attēlu kollāžas. Es aizrāvos. Un tad jau vajadzēja labāku aparāturu, digitālās programmas, bija daudz jāmācās.

Jūsu fotogrāfijas ne vienu vien reizi ir kļuvušas par tēmas labākajām dienas bildēm.

Jā, labākā bilde tiek noteikta ar balsošanu, bet gluži visi jau katru dienu nebalso. Katrā grupā ir aptuveni sešarpus tūkstoši biedru, un katru dienu katrā grupā tiek iesūtītas aptuveni 150 – 300 bildes.

Indulis Zālīte: "Cilvēkiem parasti patīk sacīt, ka valsts institūcijas neko nedara. Sabiedrība vairāk meklē piedzīvojumu stāstus, skandālus, kaut ko tādu, kas liekas satraucošs. Nav piedzīvojuma, notikušajam nav rezonances. Cietumā nomira Alfons Noviks, kuŗš bija notiesāts ar mūža ieslodzījumu. Bija vēl vairāki VDK darbinieki, kuŗiem bija jau pāri astoņdesmit gadiem. No speciāģentiem kaujiniekiem izmeklēšanas laikā nomira Marģeris Vītoliņš. Mēs atradām Leonīdu Fominu, bijušo leģionāru un nacionālo partizānu, kuŗu savulaik VDK noķēra un savervēja. Izmeklēšanas laikā viņš izdarīja pašnāvību."

Man vienmēr visu gribas izdarīt precīzi un līdz galam, par spīti tam, ka man ir teikuši – ja nebeigsi domāt kā ķīmiķis inženieris, nekad labu bildi neuztaisīsi (*smejas*)! Es esot pārāk analītisks, pietrūkstot impulsa. Tad nu es cenšos to impulsu dabūt. Pēc pusgada darbošanās man piedāvāja kļūt par tiesnesi melnbaltās fotogrāfijas grupā. Katru nedēļu vismaz viena diena jāvelta fotogrāfiju apskatīšanai un vērtēšanai. Jā, tas prasa laiku, bet ir arī kā mūža izglītība, jo es skatos un mācos no labiem fotogrāfiem. Motivāciju palīdz uzturēt veselīga sacensība, jāatzīmē "konkurenta" attēls, ja man tas tiešām patīk.

Nezinu, kā ar impulsiem, bet par vienu jūsu bildi gan smējos un nesapratu, vai tas bija joks, vai nopietnība. Bijāt nofotografējis mākoņainas debesis un apakšā uzrakstījis, ka tie ir mākoņi debesis ar vārnu koka zarā. Nebiju vienīgā, kuŗa to vārnu nekādi nespēja ieraudzīt, un to saskatīju tikai tad, kad uz kādas skatītājas vaicājumu atbildējāt – meklējiet kreisajā augšējā stūrī!

Ziniet, es fotografēju to vārnu nemaz neredzēju. Gribēju dabūt bildē to mākoņu "ķīseli", bet ne-

... // Foto: Indulis Zālīte

sanāca tā, kā gribēju, bet vārnu gan pēc tam ieraudzīju. Tad nu bildi ieliku, tas bija kā joks – ja nesanāca mākoņi, tad vismaz vārna sanāca (*smejas*).

Jums ir daudz fotogrāfiju ar ziediem, un ziedi izskatās ļoti dzīvi, koši un ļoti bieži fotogrāfijas ļauj tos ieraudzīt it kā pirmo reizi. Kā to var panākt?

Protams, tas ir arī fotoaparātūras jautājums. Bet pamatos tas ir jautājums par digitālo un analogo lietu uztveri. Redziet, cilvēka acs skatās citādāk, izceļ krāsu vai de-

taļu, kuŗa patīk. Digitālā fotogrāfijā tā nav. Digitālā matrica nav saistīta ar emocijām, fizioloģiskām uztveres īpatnībām. Cilvēks ar acīm redz smadzenēs pārveidotu realitāti, bet fotografiskais attēls to reģistrē. Savukārt digitālajā attēlā bieži atklājas detaļas, kam dabā galīgi nebiju pievērsis uzmanību. Piemēram, kā ar to vārnu. Analogajā fotogrāfijā katrā krāsainajai vai melnbaltajai filmiņai ir savs rokraksts jeb krāsu akcents. Sapratu, ka ar bezmaksas apstrādes programmām nevar

panākt krāsu dziļumu. Laba programma ļauj dabūt bildē to, ko esmu ieraudzījis un ko gribu arī fotogrāfijā. Var teikt, ka savā ziņā ir jāprot samērot to, ko redz cilvēka acs un ko "redz" kamera.

Jums ir arī daudz kaķu fotogrāfiju. Smukas kaķu bildes sociālajos tīklos ir ļoti iemīļotas, bet par jūsu fotografētajiem kaķiem jāteic, ka galvenais nav viņu smukums, bet raksturs. Kā tas izdodas? Kaķi nemīl fotografēties un nav tie paklausīgākie modeļi.

Dzīvojam paši savā mājā, un mūsu kaķis jau kādu laiku ir citos medību laukos. Ielas pretējā pusē, pie viesnīcas, mitinās bariņš kaķu – bezpajumtnieku, kuŗi mēdz ieklist arī pie mums. Nu kā es skatīšos uz izsalkušu kaķi un nepabarošu viņu? Sāku viņiem piedāvāt brokastis un arī vakariņas, un nu viņi bieži slaištās pa mūsu dārziņu, guļ pie krūmiem vai ķer tauriņus un izliekas, ka manis nav. Gar kājām gan reizēm paglaužas, pāris kaķus pat varu pamurcīt, vispār esam draudzīgi. Tagad man ir astoņi kaķi, kas nāk paēst un pozēt. Viņi nav pārāk iedomīgi, labprāt pozē, varu viņus fotografēt. Viņi kļūst aizdomīgi un pagriež muguru vai aiziet tad, ja ar kameru pārāk uzbažos vai ļoti ilgi ņemos. Kaķim nevar kā sunim pateikt – tagad sēdi! Raksturi viņiem tiešām ir, un viņu acis izsaka ļoti daudz, droši vien tāda dzīves skola.

Vai jūs nekad neesat domājis par savu foto izstādi?

Man ir piedāvājuši vietu izstādei, bet līdz šim esmu teicis, ka man īsti nav ko izstādīt. Izstādei jābūt konceptam. Uzskatu, ka pagaidām es vēl esmu *fukša* līmenī, man vēl īsti jāsaprot, kas man vairāk patīk un izdodas. Nelielu izstādi, bildes desmit, divdesmit man tiešām ļoti gribētos izstādīt.

Cilvēki bieži saka, ka krīze ir mainījusi viņu dzīvi un viņi lāgā nesaprot, kā tagad dzīvot. Vai jūsu dzīve šobrīd ir mainījusies?

Nē, man nekad nav bijis garlaicīgi, vienmēr esmu pratis atrast piedzīvojumus. Un fotografēšana ir aktīva nodarbe. Bildēt jau neiet bariņā. Darbā ir lietas, kuŗas lielākoties varu darīt attālināti.

Bijāt ķīmiķis – kā kļuvāt par TSDC darbinieku un pēc tam arī par vadītāju? Parasti pagātni pēta vēsturnieki.

Biju LNNK biedrs, biju partijas padomē, arī valdē. Mēs LNNK apzinājām mežabrāļu vēsturi, vācām liecības par padomju laikā nodarītajiem postījumiem, mums bija sava pētījumu programma. Kad tika atvērts Totālitarisma seku dokumentēšanas centrs, LNNK mani deleģēja darbam tajā. Pārējie centra darbinieki bija vēsturnieki. Centra vadība vairākas reizes mainījās, bet nebija koncepta. Mans skatījums bija, ka jāvāc liecības, jāsadarbojas ar prokuratūru, jāizmeklē lietas un jānodod jauns materiāls vēsturniekiem. To mēs konsekvēnti istenojām.

(Turpinājums 9. lpp.)

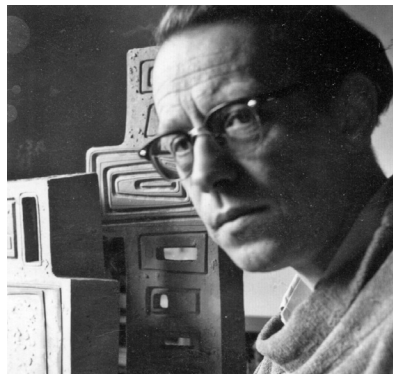
TRIMDAS MĀKSLINIEKI LATVIJAS VALSTS ARCHĪVA FONDOS

Gleznotājs ALFRĒDS LAPUKINS

Otrā pasaules kara beigu posmā līdz ar daudziem tūkstošiem latviešu bēgļu Latviju atstāja arī liela daļa mākslinieku. Patvērumus lielākoties tika meklēti Vācijā un Zviedrijā, bet 1940. gadu otrajā pusē un 1950. gadu sākumā, meklējami iespējas jaunas eksistences nodibināšanai, šie bēgļi izklīda pa visu pasauli. Latvijas Valsts arhīvs kļuvis par vienu no šīs drūmās vēstures lapaspuses un mūsu tautiešu tālāko likteņgaitu vēsturiskās atmiņas sargātāju un glabātāju. Latvijas Valsts arhīvs, pateicoties radnieku vai organizāciju dāvinājumiem, sniedz iespēju iepazīties ar trimdas latviešu māksliniekiem, kuri mūsdienās plašākai latviešu sabiedrībai ir maz zināmi vai pat aizmirsti, kā arī ļauj vairāk izprast latviešu mākslas attīstības virzienus. Jau ne latviešu mākslinieki, pārvietoti svešā vidē, bieži izolēti no pārējiem latviešu māksliniekiem un mākslas cienītājiem, sākumā bija vientuļi un anonīmi, un Latvijā iesāktais darbs bija jāsāk no nulles. Viens no šiem māksliniekiem ir Alfrēds Lapukins, viņa radošās darbības dokumentārās liecības no ģimenes Latvijas Valsts arhīvs saņēma 1998. gadā. Mākslinieka fondā ietilpst viņa darbu skices, dažādas fotografijas, diapozitīvi, avižu raksti par A. Lapukina radošo darbību, biogrāfiskie dokumenti un sarakste.

Alfrēds Lapukins dzimis 1915. gada 10. aprīlī Maskavā, ģimenei esot bēgļu gaitās. Viņš 1934. gada jūnijā beidzis I Rīgas pilsētas ģimnaziju, iestājies Latvijas Universitātes arhitektūras fakultātē, to absolvējis 1941. gadā. Paralleli mācībām Universitātē Lapukins mācījās ainavu glezniecību pie profesora Vilhelma Purviša. Iša laikā izvirzoties par veiksmīgu latviešu akvarelistu, sākot ar 1938. gadu viņš piedalījās latviešu mākslinieku kopējās izstādēs. Pirmās izstādes rīkotas Rīgā, Zviedru vārtos. 1941. gada 1. janvārī Alfrēds Lapukins pieņemts darbā Rīgas pilsētas vēsturiskajā muzejā (tagad Rīgas vēstures un kuģniecības muzejs) par zinātnisko darbinieku. Kad padomju varu nomaina vācu okupācija, Lapukins piedalījās Vecrīgai nodarīto postījumu apzināšanā, pēc muzeja direktora rīkojuma viņš un mākslinieks Kurts Fridrihsons saņēma uzdevumu reģistrēt, zīmēt un fotografēt arhitektūras un mākslas pieminekļus izdegušajā Vecrīgas daļā.

1944. gada vēlā rudenī, Sarkanaļai armijai otrreiz ienākot Latvijā, Lapukins devās bēgļu gaitās uz Zviedriju. Sākotnēji Lapukins uzturējās Gotlandē un Visbijā, cītīgi strādājot pie "maizes bildēm", no kurām ģimenei bija iztika visu ziemu. Šīs vietas Lapukinam arī turpmāk noderēja gleznu motīviem, iedvesmojoties no dabas un apbūves. Ar savu rosīgo un atsaucīgo raksturu viņš ātri ieguva zviedru uzticību, labus sakarus un draugus visai turpmākajai dzīvei. 1946. gada februārī zviedru bīskaps Visbijā Torstens Isanders

Mākslinieks Alfrēds Lapukins pie viena no saviem skulpturālajiem keramikas darbiem, 1950. gadi

Alfrēda Lapukina gleznotais sievas, režisores, aktrises scēnografas un kostīmu mākslinieces Elzas Daugavietes-Lapukinas portrets

rekomendācijā par Lapukinu rakstīja: "Esmu pārliecināts, ka Lapukina kungam ir labas izredzes atbalstīt sevi un savu ģimeni kā praktizējošam māksliniekam neatkarīgi, vai viņš centīsies nopelnīt iztiku Zviedrijā vai citā valstī. Esmu atklājis, ka Lapukins ir vienkāršu ieradumu cilvēks, kurš ir taisns, godīgs, ar vēlmi strādāt."

Savu turpmāko dzīvi Lapukins bija izvēlējies saistījis ar Erebrū (Örebro) pilsētu, kur iekārtojās vietējā arhitektu kantori. Lai gan Lapukins ieradās Zviedrijā kā

Alfrēds Lapukins darba procesā pie linoleja mozaikas 1950. gados

Viena no Alfrēda Lapukina gleznām abstraktās formās, 1955. gads

Alfrēda Lapukina pašportrets

Vilhelma Purviša skolas ainavists, viņš diezgan ātri spēja piemēroties zviedru gaumes prasībām. Apmeties Erebrū viņš sākumā ar respektējamu veiksmi turpināja gleznot Purviša skolas tradīcijās. Strādājot citā vidē, viņš vairājos no sastinguma un manierisma. Kādu laiku ar zināmiem panākumiem nododamies portretu glezniecībai, viņš pamazām attālinājās no pasaules reālā attēlojuma un meklēja ceļu uz mākslas krāsu un formu ritmiska atveidojuma. Savos mākslas meklējumos viņš īsu brīdi bija pat Parīzes skolas ietekmē, līdz visbeidzot pārgāja uz ekspresīvu vienkāršojumu un abstrakciju.

Erebrū vietējais laikraksts *Nerikes Allehanda* 1954. gadā par mākslinieka daiļrades transformāciju rakstīja: "Lapukins kā gleznotājs atrodas nepārprotami straujā un veiksmīgā attīstības posmā. Viņa iepriekšējo stilu ar samērā reālu, bet ļoti summāru formu un atturīgos toņos piesātinātu krāsziedu nomaina mēreni abstraktas formas ar dekoratīvu ievirzi. Stingra un skaidra formu uzsveršana netraucē mākslinieka koloristisko nodomu realizēšanu drošās un bieži izsmalcinātās harmonijās."

Latviešu archeologs un sabiedriskais darbinieks, Lapukina darba Zviedrijā apbrīnotājs Valdemārs Ģinters rakstījis: "Viņa talantam piemīt izteiktas dekoratīvas dotības un līdztekus glezniecībai viņu interesēja veidojamās materiālu formālā struktūra un tehniskā apdare ar tās izteiksmes vērtībām." Un tik tiešām – Lapukins nodevās arī dažādu materiālu studijām un guva ievēribu un panākumus mozaikā, keramikā un metalla plastikā, kur spēja parādīt vislielāko izdomu, kas izpaudās modernās formās. Pēc vairāku gadu darba un studijām Lapukins paraleli glezniecībai sāka nodarboties ar mālu. Viņa darbi pat bijuši izstādīti Erebrū, kur gūta izcila atzinība kā apmeklētājos, tā presē. No apmēram 40 izstādītiem keramikas darbiem tikuši pārdoti 25. Keramikā bija vērojama eksperimentēšana ar dažādām apdedzināšanas tehnikām un glazūrām, arī izmantojot metālu oksīdu radīto krāsu rotaļu. Zviedru mākslas kritiķis Larss Erkmans rakstījis: "Lapukina *skulpturāli* augstvērtīgie augstcilņi ar kontrastā nostādītām vāpētām un nevāpētām māla virsmām ir teicams paraugs dekoratīvā mākslā un būtu apsvērtami šo keramiku biežāk izmantot skolu un sabiedrisko celtnu izdaiļošanā."

Lapukins bija ieņēmis redzamu vietu Erebrū mākslas dzīvē un atstājis tur paliekošas pēdas. Viņš izpildījis virkni pasūtījumu Erebrū un citās Viduszviedrijas pilsētās privātu un publisku celtnu un telpu izdaiļošanā. Viens no viņa ievērojamākajiem darbiem ir 1960. gadā veidotais lielizmēra krāsaina stikla betona logs baznīcai *Filadelfiakyrka* Erebrū pilsētā. Mākslinieka darbus iegādājušies Stokholmas pilsētas un Erebrū muzeji un vairāki privāti mākslas cienītāji.

Alfrēds Lapukins bijis ļoti uzņēmīgs arī sabiedriskajā dzīvē. Viņš bija vietējās mākslinieku grupas "X" līdzdibinātājs un aktīvi piedalījās vietējās mākslas dzīves rosināšanā. Lapukins bieži pārstāvēja Zviedrijas latviešu mākslinieku saimi Eiropas latviešu mākslinieku kopīgajās izstādēs. Tajās Lapukins tika pieskaitīts pie laikmetīgo strāvājumu pārstāvjiem.

Mākslinieku grupas "X" biedri, Lapukinam šķirotes no dzīves, par viņu rakstījuši: "Viņš bija mākslinieks ar stingru atbildību un augsti attīstītu paškritiku. Viņa dabai piemita vēriens, un viņš bija ļoti daudzpusīgs talants. Viņš nebaidījās eksperimenta, bet nesamērīgam pārspīlējumam viņa radīšanā nebija vietas. Tradīciju viņš uztvēra kā pašu par sevi saprotamu izejas punktu. Visus viņa veidotos mākslas darbus raksturo personīgas iedziļināšanās konsekvence un oriģinalitāte. A. Lapukina māksla ievirzījās arvien skaidrāki vienkāršībā un viengabalainībā." Mākslinieks no šīs pasaules šķīrās pēkšņi, tas notika 1961. gada 28. septembrī Erebrū.

Mākslinieku grupa "X" pirms izstādes iekārtošanas Erebrū Lensa muzejā, 1958. gads. No kreisās Alfrēds Lapukins, Bengts Rūne Norštroms (*Bengt-Rune Nordström*), Endels Koks (*Endel Köks*), Erebrū Lensa muzeja direktors Dr. Bertils Valdēns (*Bertil Waldén*), mākslinieks Lars Spaks (*Lars Spaak*)

Saprast sevi un laiku

(Turpināts no 7. lpp.)

Trīs cilvēki nopietni nodarbojās ar mežabrāļiem, un daļu informācijas jau bija apzinājuši LNNK. Mēs viņus intervējām, restaurējām notikumus – kā tika iefiltrētas čekas grupas, kā kustība tika iznīcināta. Atradām arī kādus vainīgos un nodevām prokuratūrai. Vācām arī materiālus par cilvēkiem, kuŗi piedalījušies deportācijās. Rezultātā lietās, kur varējām savākt pierādījumus, cilvēkus tiesāja. Daži neizturēja spriedzi, nomira, jo bija jau gados veci, arī izdarīja pašnāvību.

Vai informācija tolaik par to izskanēja plašāk? Publiskajā telpā vienmēr ir daudz runāts par tā dēvētajiem “čekas maisiem”, bet saistībā ar jūsu minētajām lietām, šķiet, sabiedrībā nav daudz runāts.

Cilvēkiem parasti patīk sacīt, ka valsts institūcijas neko nedara. Sabiedrība vairāk meklē piedzīvotumu stāstus, skandālus, kaut ko tādu, kas liekas satraucošs. Nav piedzīvotuma, notikušajam nav rezonances. Cietumā nomira Alfons Noviks, kuŗš bija notiesāts ar mūža ieslodzījumu. Bija vēl vairāki VDK darbinieki, kuŗiem bija jau pāri astoņdesmit gadiem. No speciāģentiem kaujiniekiem izmeklēšanas laikā nomira Marģeris Vītoliņš. Mēs atradām Leonīdu Fominu, bijušo leģionāru un nacionālo partizānu, kuŗu savulaik VDK noķēra un savervēja. Izmeklēšanas laikā viņš izdarīja pašnāvību.

Lauku ainava Cēsu pusē // Foto: Indulis Zālīte

Sabiedrību joprojām interesē “čekas maisi” un aģenti. Vai esošās aģentu kartītes, jūsuprāt, ir nopietns un nepastrīdams sadarbības pierādījums? Ir divas versijas. Pirmā – visi svarīgie dokumenti tika aizsūtīti uz Maskavu jau 1989. gadā vai tika iznīcināti. Otra versija – mainoties laikiem, bija jukas, ej nu zini, cik tās kartītes īstas, varbūt daudzas jau pēc dokumentu pārņemšanas tika iznīcinātas, lai slēptu patiesību. Varbūt svarīgāk ir saprast, kā darbojās padomju sistēma un tās drošības iestādes? Vai publicēšanai ir nozīme?

Nu, varam skatīties – “Lai es lācis” jau kādu laiku “Sūnu ciemā” ir ievests, un vai govīm pienam tauku procents ir cēlies, vai la-

bības lauki zeļ labāk? Vai esam nokļuvuši tuvāk skaidrībai? Žurnālisti mēģināja darīt, ko spēj: Jāņa Dombura projekts *Delfos*, žurnālisti sabiedriskajos medijos, žurnāls “Ir” godīgi darīja savu darbu. Bet es gribu, teiksim tā, sākt no otra gala un vaicāt, vai pasaules reliģijās publikās grēksūdzes ir bijušas sekmīgas, vai ir tikušas izmantotas ar labām sekēm? Īsta grēksūdze vienmēr ir individuāla, caur sevi un savu sirdsapziņu. Ja cilvēku uzliek uz skatuves un saka, lai stāsta, viņš vispirms noskaidros, ko tad mēs zinām, un tad izstāstīs savu versiju. Sava daļa patiesības tur būs, bet var gadīties arī tā, ka cilvēks saka, ka nav piekritis un nav neko parakstījis, un klausītāji sāk prāt – jā, jā, togad sieva no ma-

Bite darbā // Foto: Indulis Zālīte

nis aizgāja un suns nomira, un tas viss taču notika pēc tam, kad tas cilvēks, kas tagad atrasts “maisā”, ievācās blakus dzīvokli, tātad melo un tiešām bija aģents. Tas ir variants – vajag tikai cilvēku, notikumus atradīsim! Bez ironijas runājot, mūsu koncepts vienmēr bija, ka jāsāk ar notikumu. Pilnīgi noteikti katrs noziegums ir jāizmeklē un jānoskaidro vainīgās personas. Piemēram, cilvēku izmeta no augstskolas. Ejam uz universitātes arhīvu, meklējam lieciniekus un noskaidrojam, vai tiešām tas bija par pretvalstiskiem dzejoļiem, vai vienkārši cilvēks neizturēja slodzi augstskolā, nemācījās, pietrūka disciplīnas un gribasspēka. Tas ir noskaidrojams, bet tas nav intriģējoši. Vieglāk ir atrast vienu cilvē-

ku, un visas studentu kursa nelaimes uzlikt viņam.

Stāsts ir jāsāk ar padomju ideoloģijas, drošības dienestu lomas un uzdevumu izpratni, par ideoloģijas maiņu Chruščova laikā, kuŗš partiju nolika absolūti pirmajā vietā. Par šīs ideoloģijas sekām, par to, kā sistēma pati sevi patiesībā sagrāva. Faktiski visa padomju ideoloģija bija pakļauta galvenā diktatora un šauras nomenklatūras slāņa personīgās varas nostiprināšanai, kuŗā liela loma bija valsts drošības orgāniem. Tas ir garš un sarežģīts stāsts, un ir jāpiemin arī tas, ka VDK dokumenti visur tika vai nu aizvesti uz Maskavu, vai iznīcināti. Latvija ir vienīgā, kur palika daļa čekas aģentu kartīšu. Tā ir jau cita un gaŗa saruna.

TRIMDAS ARCHĪVU MĀJUPCEĻŠ

MĀRIS BRANCIS

Latviešu diasporas dokumenti Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu archīvā

Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu archīvs (LVKFFDA) ir Latvijas Nacionālā archīva struktūrvienība, kas veic kinodokumentu, videodokumentu, fotodokumentu un skaņas dokumentu uzkrāšanu un nodrošina to pieejamību un izmantošanu. Lai gādātu par pēc iespējas vispusīgāka Latvijas nacionālā kultūras mantojuma apkopošanu, archīvs savā krājumā uzglabā ne tikai tos dokumentus, kas dažādos laika posmos tapuši Latvijas teritorijā, bet arī tādus, kas reprezentē latviešu diasporu ārēmēs.

Pirmās trimdas latviešu organizāciju vai privātpersonu dokumentu kolekcijas archīvā nodotas pagājušā gadsimta 90. gadu beigās, un jaunu dokumentu pieņemšana glabāšanā turpinās joprojām. Šobrīd archīvā ir izveidoti 32 trimdas latviešu dokumentu fondi un 12 no tiem ir pilnībā aprakstīti. Vairums no tiem ir saistīti ar Latvijas Valsts archīva (LVA) fondiem un agrāk bijuši tā kādreizējās Personu fondu un Trimdas dokumentu nodaļas (tagad – Personu fondu un ārvalstu dokumentu nodaļa) pārziņā. Viens no lielākajiem

fondiem ir 67. fonds – “Trimdas latviešu dokumentu kolekcija”, kuŗa sastāvu galvenokārt veido tieši no LVA pieņemtās vairākas dažādu privātpersonu uzkrātās vai veidotās kolekcijas.

No vairāk kā 55 tūkstošiem LVKFFDA fondos iekļautajiem dokumentiem lielāko daļu veido fotodokumentu (apmēram 41 300 glabājamo vienību), skaņas dokumentu kategorijā ir apmēram 12 300 glabājamo vienību, savukārt kinodokumentu un videodokumentu skaits pārsniedz 1600 glabājamo vienību. Vairums šo dokumentu chronoloģiski aptver to laika periodu, kad Latvija bija okupācijas varā, taču archīva krājumā ir atrodami arī tādi dokumenti, kas radīti gan pirms 20. gadsimta 40. gadiem, gan arī pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas – 20. gadsimta 90. gados un 21. gadsimta sākumā.

Trimdas latviešu dokumentu kolekcijas ir arī saturiski bagātas. Daudzveidīgais materiālu klāsts apliecina to, ka svešumā esošajiem latviešiem, rūpējoties par latviskā mantojuma kopšanu, bija svarīga arī tā dokumentēšana. Dažādos informācijas nešajos ir fiksēti sabiedriskās dzī-

Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu archīvs

ves, sporta, kultūras notikumi, piemēram, ģimeņu pasākumi, teātra izrādes, pašdarbības koncerti, svētku sarikojumi; īpaša uzmanība tikusi pievērsta dažādos gados un dažādās valstīs rīkotajiem trimdas latviešu dziesmu un deju svētkiem. Tāpat ir pieejami arī trimdas latviešu veidoto radio raidījumu, interviju, referātu, literāro darbu la-

sijumu audioieraksti, fotoattēli un kinoamatieru filmas ar iemūžinātām sadzīves ainām no trimdas latviešu dzīves, kā arī trimdā izdotās skaņuplates ar latviešu mūzikas ierakstiem. Šo kolekciju dokumentu archīvā nonākuši no vairākām trimdas latviešu mitnes zemēm – Zviedrijas, ASV, Lielbritānijas, Vācijas, Kanādas un Austrālijas.

Vairākkārt dokumentus archīvam nodevusi Lielbritānijas Latviešu dokumentācijas centra un archīva vadītāja Inese Auziņa-Smita, kuŗa ir neatlaidīga trimdas vēsturisko dokumentālo materiālu saglabātāja jau daudzu gadu garumā. Dokumenti ir atrodami LVKFFDA fondā “Lielbritānijas latviešu dokumentācijas centra dokumentu kolekcija”. Turklāt, sadarbībai ar Inesi Auziņu-Smitu tuvākajā nākotnē ir sagaidāms arī turpinājums – ievērojams daudzums fotogrāfiju, starp kuŗām ir gan fotopozitīvi, gan to digitālās kopijas. Atsevišķus iepriekšminētā fonda dokumentus paredzēts iekļaut arī šogad iecerētajā Latvijas Nacionālā archīva veidotajā virtuālajā izstādē “Latvieši Lielbritānijā”.

LVKFFDA arī turpmāk ir atvērts sadarbībai un gatavs pieņemt glabāšanā savam profilam atbilstošus dokumentus. Sūtiet – LVKFFDA Dokumentu saglabāšanas nodaļas galvenais fondu glabātājam Mārim Melderim. E-pasts: maris.melderis@arhivi.gov.lv

Mediju atbalsta fonda ieguldījums no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem

STĀSTĀM PAR LIKTEŅDĀRZU

Gadu gaitā Likteņdārza radīšanā ar savu darbu vai ziedojumiem iesaistījušies desmitiem tūkstošu cilvēku un daudz iestādes. Projektu atbalstītāju skaits pārsniedz 500 tūkstošus, un Likteņdārzu apmeklējuši viesi no vairāk nekā 50 valstīm. Kā pagājušā gadsimta paaudzes mums atstāja Brīvības pieminekli, tā mēs nākamajām paaudzēm atstāsim Likteņdārzu. Ne tikai piemīnī, bet arī iedvesmai un spēkam. Nākotnei!

Kopš aizvadītā gada ziedotāju pulkam pievienojusies arī ALA, izvirzot atbalstu Likteņdārzam par vienu no savām prioritātēm. Jau otro gadu reklāmas kampaņa risinās arī mūsu laikrakstos, sadarbojoties ar uzņēmumu "Kokpārstrāde 98", ko Latvijā vada Gunārs Dzenis. Pievienojieties arī jūs!

SKATU TERASE

Skatu terase veidota harmonijā ar Kokneses pussalu, izceļot tās reljefu. Tā ir vieta, kurā izjust laika plūdumu un raš spēku, lūkojoties likteņupē – no terases paveras gleznains skats pār Daugavu uz Kokneses luterāņu baznīcu.

Skatu terase ir viens no mīlestības visvairāk papildītajiem objektiem – to kā laulību ceremo-

nijas vietu iecienījuši jaunie pāri. Ēkas koncepcija pielāgota krasta apriņķim – takas, pa kurām nonāk terasē, un soliņi pāraug ēkā. Savukārt uz pašu terasi ved divi ceļi, kas vijas divos līmeņos – viens stiepjas uz Daugavu, bet otrs – saplūst ar ēku un ļauj nokļūt uz Skatu terases jumtu.

Likteņdārza ainavu arhitekts Masuno Skatu terasi bija tikai ieskicējis, tāpēc 2009. gadā Kokneses fonds rīkoja projektu konkursu Latvijas Mākslas akadēmijas un Rīgas Tehniskās universitātes studentiem. 24 darbu konkurencē uzvarēja RTU jaunie arhitekti Laura Laudere un Didzis Jaunzems kopā ar sadarbības partneri arhitektu biroju "Jaunromāns un Ābele". Terases

būvniecība tika pabeigta 2012. gadā, un ēka saņēma Latvijas Arhitektūras gada balvu. Skatu terases foto 2015. gadā publicēta starptautiskajā ainavu žurnālā *International New Landscape*.

Netālu no Skatu terases atrodas Hirosimas Miera akmens, kas pauž aicinājumu uz mieru visā pasaulē un tika dāvināts Likteņdārza patronam Latvijas prezidentam (2007–2011) Valdim Zatleram.

SIRDSAKMENS

Sirdsakmens ir Likteņdārza mīlestības simbols – to veido īpašs sirds formas laukakmens, ko ieraudzījis tēlnieks Ojārs Feldbergs. Sirdsakmens ir iemīļota

vieta laulību ceremonijām. Tas aicina sajūst gadsimtiem krāto akmeņu enerģiju un priecāties par gleznaino ainavu. Netālu aug Kāzu mežs, kur savā īpašajā dienā kokus stāda jaunlaulātie.

PIRMĀ PASAULES KAĶA IERAKUMI

Strēlnieku piemiņas vietu strēlnieku pulku dibināšanas 100. gadadienā 2015. gadā ar Latvijas Republikas Aizsardzības ministrijas atbalstu izveidojis tēlnieks Ojārs Feldbergs. Tā sastāv no divām daļām – Latvijas laukakmeņu kompozīcijas, kas simbolizē mājās palikušos, un laukakmeņu rindas, kas izvietota Pirmā pasaules kara ierakumos un simbolizē latviešu strēlniekus. Piemiņas vietu 2015. gada 8. augustā atklāja Latvijas Republikas aizsardzības ministrs Raimonds Bergmanis.

SPORTISTU VETERĀNU PIEMIŅAS VIETA

2013. gada 13. jūlijā Likteņdārzā, lai godinātu Latvijas izcilāko sportistu piemiņu, netālu no Ābeļu alejas tika atklāta īpaša piemiņas vieta "Latvijas sportistiem – dažādu represiju upuriem".

Piemiņas vietu "Latvijas sportistiem – represiju upuriem" veido tēlnieka Ojāra Feldberga izvietoti laukakmeņi. Piemiņas vieta tapusi ar Latvijas Sporta veterānu – senioru savienības

un Latvijas Sporta muzeja iniciatīvu un atbalstu.

LIELAIS KALNS

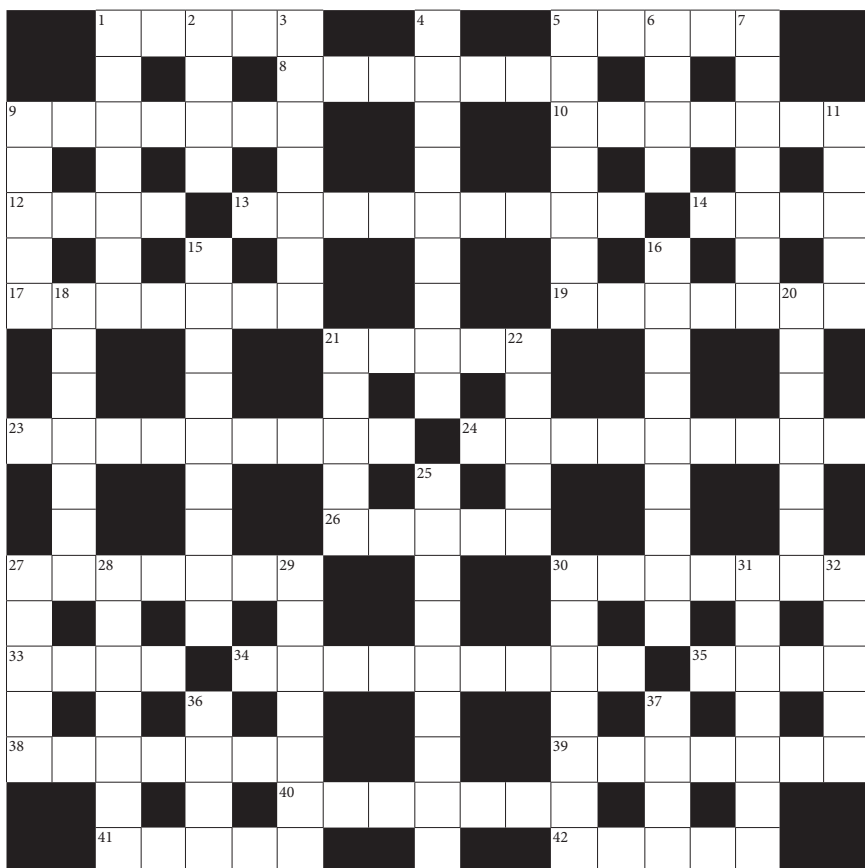
Starp Draugu aleju un Likteņdārza mežu top Lielais kalns. Tas būs 12,5 m augsts un pavērs skatu uz dārza ainavu. Kalna veidols atspoguļos dabas un laika ritējumu – tā dienvidu nogāzi rotās jauktu koku mežs, bet ziemeļu nogāzi klās ziedu pļava ar Latvijas lauku puķēm. Ziemā ziedu lauks simbolizēs pagātņi, bet pavasarī – dzīvības enerģiju un drosmi atvērties nākotnei.

2015. gadā sākās zemes vākšanas akcija Lielajam kalnam. 2016. gadā ar Vides aizsardzības fonda un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas atbalstu uzsākta Lielā kalna būvniecība. Kalnu plānots sasniegt pa gājēju taku, un tā virsotne būs skatu platforma uz Daugavu un apkārtni dārza ainavu. Kalna uzbūvēšanai nepieciešams 169 160 kubikmetri dažādas struktūras grunts. Apmēram trešo daļu no nepieciešamās grunts Likteņdārza atbalstītāji jau ir saveduši, tostarp, atsaucoties uz Latvijas Televīzijas 2015. gada ziedojumu akciju "Top Latvijas Likteņdārzs!". Katrs zemes vedums tiek reģistrēts un atspoguļots projekta mājaslapā www.likteņdarzs.lv. 2017. gadā "Kokneses fonds" Latvijas Pašvaldību savienības kongresā vērsās pie Latvijas pašvaldībām ar aicinājumu piedalīties materiāla sagādē, atvedot vismaz vienu kravu jebkuņas grunts no katras Latvijas pašvaldības. Likteņdārza Lielais kalns pamazām top!

(Turpinājums sekos)

Sastādījis KĀRLIS PĒTERSONS

KRUSTVĀRDU MĪKLA

Skatuves mākslinieki. 9. Sadragāts, salauzts kuģis. 11. Somu pirts. 15. Valsts Centrālāzijā. 16. Aparāts atmosfēras spiediena mērīšanai. 18. Aiviekstes pieteka. 20. Vēsturisks artilērijas šāviņš. 21. Dažu sporta spēļu piederumi. 22. Gods un atzinība. 25. Ģipša paveids. 27. Sanešiem bagāta upes ieteka jūrā vai ezerā. 28. Plāns, puscaurspīdīgs kokvilnas vai lina audums. 29. Tiesiskais stāvoklis. 30. Svinīgs mielasts. 31. Garnele. 32. Aina. 36. Sala Mazo Zunda salu grupā Indonēzijā. 37. Valsts galvaspilsēta Eiropā.

Krustvārdu mīklas

(Nr. 15) atrisinājums

Līmeniski. 7. Palaidne. 8. Artemīda. 10. Esteri. 11. Rauna. 13. Raizes. 14. Trīt. 15. Auce. 16. Avista. 18. Sparta. 20. Saiva. 23. Alts. 25. Bels. 27. Kalps. 28. Atipija. 29. Sakss. 30. Smogs. 33. Kandava. 34. Atons. 36. Sava. 37. Suta. 38. Teķis. 40. Stokss. 43. Esejas. 45. Kars. 47. Akts. 48. Saikne. 49. Skala. 50. Putras. 51. Atmaskot. 52. Studenti.

Stateniski. Pliens. 2. Piritā. 3. Tepat. 4. Sauna. 5. Bedres. 6. Sīrija. 7. Paskvila. 9. Atentāts. 11. Rīds. 12. Aula. 17. Tēls. 19. Pils. 21. Alianse. 22. Vaivari. 23. Apogs. 24. Sauka. 25. Bakas. 26. "Santa". 31. Miltrasa. 32. Sams. 34. Atis. 35. Nagasaki. 38. Tors. 39. Sika. 41. Kūkums. 42. Skepse. 43. Espada. 44. Eltons. 46. Skots. 47. Alise.

Līmeniski. 1. Mīlestības dievs seno romiešu mitoloģijā. 5. Augstāko pareizticīgo un katoļu garīdznieku galvassega, kuŗu valkā dievkalpojumu laikā. 8. Pilsēta Kanadā, osta pie Ontario ezera. 9. Pilsēta Zviedrijā, Gotlandes salā. 10. Nepaklausīgs. 12. Lieli papagaiļi. 13. Atbilstošs. 14. Valsts Dienvidamerikā. 17. Nīderlandiešu filozofs (1632-1677). 19. Mechanikas nozare. 21. Guļavietas uz kuģa. 23. Telpa publiskām lekcijām. 24. G. F. Hendeļa opera. 26. Mitr tropu mežs Dienvidamerikā. 27. Mākslinie-

ku pirmās uzstāšanās. 30. Viegla konstrukcijas vienstāva pagaidu celtnes. 33. Galdiņspēle. 34. Eiropiešu dots nosaukums ķīniešu augstmaņiem feodālajā Ķīnā. 35. Spožākā zvaigzne Liras zvaigznājā. 38. Savrup, nomaļus. 39. Dāņu fiziķis, ķīmiķis (1777-1851). 40. Salikt. 41. Rakstnieka izteiksmes veids. 42. Vēsturisks novads Zviedrijas dienvidos.

Stateniski. 1. Rotaslietas. 2. Latviešu aktieris (1895-1973). 3. Attīstības faze. 4. Urāna pavadoņi. 5. Metalla naudas gabali. 6. Kallu dzimtas lakstaugs. 7.

Uz salas Daugavā pie Kokneses top Likteņdārzs – gaišas atceres vieta, kur svinēt latviešu tautas izturību un spēku. Tas ir arī Tavas ģimenes un dzimtas Likteņdārzs, veltīts visiem latviešiem, kas 20. gadsimtā gājuši bojā vai cietuši svešu varu dēļ. Likteņdārzs top kopdarbībā un par ziedojumiem, tā atbalstītāju skaits jau pārsniedz 500 tūkstošus. Mūsu nākamais lielais kopdarbs – uzcelt Saieta namu! **Palidzi! Ziedo!**

Nodibinājums "Kokneses fonds"
Adrese: Lāčplēša iela 75B, Rīga, LV-1011, Latvija
info@koknesesfonds.lv

Ziedojumiem EUR:

AS "Citadele banka"

Konts: LV94PARX0015211160001
SWIFT: PARXLV22

Starpniekbanka ziedojumiem USD:

USA CITIBANK, N.A., NEW YORK

Konts: 36392149
SWIFT/BIC: CITIUS33

Vairāk informācijas
www.likteņdarzs.lv

Aizslēgtās pasaules piezīmes: Beļģijas simbols maskā

(Turpināts no 2. lpp.)

Drānu dāvinātāju netrūkst, dažkārt gadās, ka valsts puisītim dāvina krāšņu tērpu, bet tas neder, jo viena no mazuļa rociņām ir iespiesta sānos. Tādēļ nav labi šūt tērpu ar divām piedurknēm. Atliek vienīgi cerēt, ka patlaban Beļģijas mazulis ar masku izvedīs valsti no šīm grūtām dienām...

Šis ir laiks, kad var mierīgi *ie-nirt* arhīvos. Atklāju, kā mana vecvectēva zemnieku saimniecība cīnījies pret padomju varu Vadakstes pagastā. Raksta autore ar diezgan rūgtu uzvārdu – A. Vērmele diezgan šķebinoši izpaudusies “Zemgales Komunistā” 1946.gadā. Rakstības stils ieturēts tā laika vislabākajos propagandas kanonos.

“Pienu vēl nepieņēdā šādi 30 ha saimniecību apsaimniekotāji: Langenfelds Kukarzos, Blūms Sibaros, Narķevics Gaiļos, Rankevicis Upmaļos. Visu šo zemnieku piederīgie vai radnieki cīnījies pret padomju varu ar ieročiem frontē, vai spīdzinājuši padomju ļaudis aizmugurē.

Paši viņi prasītos daudzumos fašistiskai armijai piegādāja labību un citus lauksaimniecības produktus. Bet padomju varai viņi tos negrib pārdot, traucējot pilsētu darba ļaužu apgādi un sabotējot lielo dzīves atjaunošanu darbu. Pagasta izpildkomitejai un ciemu padomēm, sadarbībā ar sagādes aģentiem, jāsaliedējas vienam mērķim – piena piegādes organizēšanai, jāizbeidz ķildas, jāsalauž kulacisko elementu pretestība, nododot sabotētājus prokuroram, jāiznīcina viņu kaitīgais iespaids zemniekos...”

Tālāk atrodu citu stāstu no cita laikmeta. Par savu māsiņu no “Komunāra” lappusēm – no 1976. gada 30. oktobra numura. Stāsts ir par palikšanu “aiz svītras” Bulduru dārzkopības tehnikuma iestājeksāmenos, un par spīti rūgtajam zaudējumam viņa bija nolēmusi atsaukties aicinājumam piedalīties Maskavas olimpisko spēļu būvniecības darbos. Savā laikā tā bija, lūk, komjaunietes drošme, ko šajos laikos noteikti sauca par īstu liderību, jo māsiņa bija vienīgā Dobeles rajonā, kas atsauca aicinājumam sniegt palīdzīgu roku Maskavai.

“Zēl, ka viņai nepaveicās ar tālākajām skolas gaitām. Būtu iznākusi laba dārzniece. Taču iepriecina komjaunietes Sarmītes Strīķes uzņēmība, optimisms. Ar šīm īpašībām var daudz ko sasniegt. Un tagad Sarmītes adrese ir Maskava.” Raksta virsraksts “Ir tāda meitene”, un tāds bija “Komunārs” pirms aptuveni 44 gadiem.

Bet vēl lielākas dzimtas pamatīgāka izpēte būtu nepieciešama sakarā ar saistību ar kuršu ķoniņiem, kam ļoti tālā senatnē bija dižciltīgo privilēģijas Kurzemē. Šis attālinātais laiks ļāvis ielūkoties pagātnes notikumos, *atgriezties pie saknēm*.

Vēl joprojām tiek izteikti dažādi minējumi par to, kad dzīve

Briseles mazulis solidārizējies ar tautu sejas maskā. Leģendas vēsta, ka savulaik ar savu strūkliņu apdzēsis ugunsgrēkus, bet vai šoreiz vīrusa uzveikšana būs viņa spēkos?

atgriezīsies ierastajā gaitā. Patlaban Beļģijas Nacionālā drošības padome ir nolēmusi pagarināt ārkārtas situāciju līdz 3. maijam, kā jau tas agrāk prognozēts. Kā labā ziņa ir dārzniecības un būvniecības veikalu atvēršana, lai namos paliekošā nācija varētu uzpost savus mājokļus. Tas dod nelielu cerību, ka soli pa solim atgriezīsies vecajā ikdienas rutīnā, kas noteikti paredzēs vēl ilgāku laiku ievērot distancēšanās kultūru. Beļģijā izveidota speciāla komiteja, kuŗas uzdevums ir organizēt valsts atgriešanās ikdienā. Šajā laikā varam arī labāk izprast, cik dažādas valstis ir cieši saistītas, cik cilvēku ikdienu nebeidzas tikai vienas valsts robežās. Šo robežu slēgšana, aviosatiksmes ierobežošana ir atklājusi Eiropas Savienības unikālītāti, brīvības iespējas. Jāpiezīmē, ka robežu slēgšana, ko patlaban piedzīvojam, un dzīves ierobežošana parasti iederējās populistu politisko spēku scenārijos. Tagad varam izvērtēt, ko nozīmē dzīve aizslēgtā pasaulē un riņķošana tikai ap savu rajonu.

Ikvienu pozitīva, uz atvērtību vērsta ziņa ir kā cerība. Ik dienu satieku savus kolēģus attālinātās sapulcēs, virtuāli. Taču nevaru vien sagaidīt attālinātos franču valodas kursus, kas drīzumā sāksies video konferences formātos. Beļģiete, kolorītā Izabella, kuŗa vēl pirms krīzes bija noraizējusies par potenciālajiem vīrusa inficēšanās draudiem, izteica savā ziņā protestu, ka nevarēs

pati savas rokas pielikt pie sejas. Viņas skatījumā – īstai skolotājai pieklājas rokas atstutēšana pie galvas vai sejas, jo tas tikai norādot uz izcilas profesores, valodu lingvisties šarmu, labu gaumi un respektu.

Tāpat esmu bezgala priecīgs, ka pēc neliela pārtraukuma manā Meža rajona pasta kastītē dažus rītus parādās Latvijas drukātie preses izdevumi, tajā skaitā “Zemgale”. Tā ir liela bauda šādi izjust attālināti Latviju, dzimto Auces novadu. Drukātajam vārdam tomēr piemīt lielāks vēstījuma svars un nostiprinājums par dažādiem notikumiem, jo virtuālā realitāte ir tikai virtuālā realitāte, kas vienā brīdī var noslāpēties kā mobilā telefona baterija.

Saglabājam savu veselību, savu stiprumu un viedumu arī turpmāk...

P. S. Piezīmēm pielikts punkts 19.04.2020, plkst 11:15 Brisele, Forest. Vēl Beļģijas galvenā strūklaka maskā, bet Veronas kafijas aromāts dod uzmundrinājumu lidojumam nezināmajā virzienā... Viss turpinās...

www.facebook.com/@brivalatvija
www.twitter.com/@briva_latvija
Mājaslapa: www.brivalatvija.lv

Brīvā Latvija

reklāmas cenas Latvijā

Cena – 1,15 eiro

par cm² ierāmējumā

Atlaides par reklāmas

publicēšanas biežumu:

- Atkārtotot vienu un to pašu reklāmu 2 reizes, paredzēta atlaide 10 % apmērā no parastās cenas.
- Atkārtotot vienu un to pašu reklāmu 3 reizes, – 15 % no parastās cenas.
- Atkārtotot vienu un to pašu reklāmu 4 reizes un vairāk, – 20 % no parastās cenas.
- PRIVĀTSLUDINĀJUMIEM: 0,60 eiro par 1 cm² ierāmējumā.
- SĒRU SLUDINĀJUMS: **NB! 60 eiro**

Pasta adrese:

Gertrūdes iela 27

Rīga, LV - 1011

Tālrunis + 371 67326761

Tālrunis +371 67326784

Darba laiks:

Pirmdien – 9-17

Otrdien – 9-17

Piektdien – 9-13

BRĪVĀ LATVIJA

Latvijas reģ. nr. 1144.
Rietumeiropas latviešu laikraksts,
iznāk sestdienās, 48 reizes gadā.

Redaktore: Ligita Kovtuna
Brīvā Latvija redakcija:
Gertrūdes iela 27, Rīga, LV-1011
(Darba laiks P,O: 9-17, Pk.: 9-13)
Tālr. (redakcijā) +371 67326761, +371 29439423,
Tālrunis: +371 67326784.
e-pasts: redakcija@brivalatvija.lv

ABONEMENTA MAKSA:

Brīvās Latvijas digitālo versiju
varat pasūtīt tāpat kā līdz šim.

- par 12 mēn. (48 nr.) EUR 55 (550 SEK)
- par 6 mēn. EUR 30 (300 SEK)
- 1 nedēļu EUR 2 (20 SEK)

To varat izdarīt caur *Brīvās Latvijas* mājaslapu: <http://www.brivalatvija.lv/abone-interneta>.

Izdrukājot iespējama krāsaina versija.

Tiem *Brīvās Latvijas* lasītājiem, kuŗi tomēr vēlas lasīt avīzi drukātā versijā, piedāvājam pasūtīt Amerikas latviešu avīzi *Laiks* – tie paši 48 numuri gadā, 20 lappuses, to skaitā 8 lpp. tās pašas, kas kopš 2001. gada bijušas kopīgas abām avīzēm.

Iespēja saņemt *Laiku* pa gaisa pastu no ASV.

- par 6 mēn. – EUR 186
- pa parasto pastu no Latvijas – 6 mēn. EUR 86

Laika Mākslas kalendārs!

Samaksa: naudu ieskaitot SIA VESTA-LK kontā:

AS SEB banka, kods UNLALV2X,
nr.: LV80UNLA0050016243516,
ar piezīmi LAIKS

un norādot vārdu, uzvārdu un adresi.

Latviešu organizāciju un **privātie sludinājumi** maksā EUR 6,- par 10 mm augstu vienslejiņā platumā aizņemtu telpu. **Sēru sludinājumi** (10,6 cm x 7 cm) EUR 60,-

Komerālie sludinājumi EUR 12 par 1 slejas cm.
Atlaides atkārtotām reklāmām.

Ar autora vārdu, iniciāliem vai segvārdu parakstītos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā arī redakcijas domas. Par līdzstrādnieku honorāriem nepieciešama iepriekšēja vienošanās. Par publikācijās minēto faktu precizitāti atbild autors.

Lūdzam ziedojumus iemaksāt:
Biedrības Laiks-BL kontā – SEB Banka,
nr.:LV60UNLA0050018705154

SPORTS

SPORTS

SPORTS

SPORTS

KITIJU LAKSU IZVĒLAS
SIETLAS STORM

Latvijas valstsvienības un kluba TTT Rīga basketbolistei Kitijai Laksai gaidāmajā Sieviešu Nacionālās basketbola asociācijas (WNBA) draftā sagaidāma vieta pirmajā kārtā, prognozēja pāris Ziemeļamerikas mediji.

Kitija Laksa // Foto: Aivars Liepiņš

Medijs ESPN paredzēja, ka viņa ar 19. numuru varētu izvēlēties Sietlas Storm vienību. Storm komandai ir diezgan solīds sastāvs, un viņi varētu ar šo izvēli skatīties uz nākotni," prognozi pamatoja žurnāliste Mešela Vopela.

Tā arī notika. Laksu 17. aprīlī WNBA draftā izraudzījās Sietlas Storm komanda. Laksa tika izvēlēta pirmajā kārtā ar kopējo 11. numuru, kļūstot par visaugstāk draftēto Latvijas basketbolisti. Pēdējās pāris dienas Laksai bijušas gana trauksmainas, jo pēc lielā notikuma interese ir gan Ziemeļamerikā, gan Latvijā. "Ir liels prieks un gandarījums. Šobrīd viss jau rit mierīgāk, un apziņas to, kas ir noticis. Uzreiz pēc drafta sazinājās gan kluba prezidents, gan treneris, gan mediju pārstāvis. Vajadzēja sniegt pāris intervijas uzreiz tajā pašā naktī. Tāpat arī tepat Latvijā bijis daudz sarunu, taču tas viss pieder pie lietas. Prieks, ka cilvēkiem ir liela interese un saņemtu atbalstu no viņiem," par pēdējo dienu notikumiem stāstīja Laksa. Latviešu basketbolistei sākotnēji tika prognozēta stabila vieta drafta otrajā kārtā, tomēr pēdējā nedēļā pieauga viņas izredzes tikt izvēlētai jau pirmajā kārtā.

NBA DRAFTAM PIETEIKTS
ARTŪRS KURUCS

Latvijas basketbola izlases aizsargs Artūrs Kurucs ir pieteikts 2020. gada NBA draftam, ASV

Artūrs Kurucs

raidorganizācijai ESPN sacīja viņa aģents Artūrs Kalnītis.

Kurucs šosezon bija viens no VEF Rīga vienības lideriem. FIBA Čempionu līgā viņš VEF Rīga sastāvā aizvadīja visas 14 grupu turnīra spēles. Vidēji 30,3 minūtēs laukumā basketbolists guva 10,6 punktus, izcīnīja 3,2 atlekušās bumbas, 1,6 reizes rezultātīvi piespēlēja, 0,9 reizes spēlē pārķēra bumbu, 2,4 reizes kļūdījās un sakrāja lietderības koeficientu 7,9.

Uz "starta līnijas" ir vēl viens latviešu basketbolists. 2020. gada Nacionālās basketbola asociācijas (NBA) draftā Šarlotas Hornets vienībai būtu jāpievērš uzmanība latviešu aizsargam Artūram Žagaram, vēstīts vietnē swarmandsting.com.

Artūrs Žagars

Tiek izteikts viedoklis, ka Šarlotas Hornets vajadzētu apsvērt otrajā kārtā aizrunāt latviešu aizsargu par spīti tam, ka līdz šim viņam Spānijas klubā Badalona Joventut nav bijusi liela profesionālā pieredze. Tiek uzsvērti viņa vidēji 18,9 punkti, 6,3 piespēles un 1,9 pārtvertas bumbas spēlē sudraba medaļu iegūšanā Latvijai Eiropas U-18 čempionātā basketbolā Rīgā 2018. gadā.

BASKETBOLA KLUBS
TTT RĪGA CER
UZ TURPINĀJUMU

Vēl pirms Covid-19 krīzes parādījās informācija, ka sieviešu basketbola Eirolīgas komandai TTT Rīga ir finanču problēmas. Klubs pat nespēj nodrošināt spēlētājam algu izmaksu un nākotne ir apdraudēta komandai, kas ar zelta burtiem ierakstīta Eiropas un pasaules basketbola vēsturē. TTT meitenes 18 reizes izcīnīja Eiropas valstu čempionvienību kausu, 21 reizi uzvarēja sieviešu basketbola lielvalsts Padomju savienības čempionātā,

bet par unikāliem sasniegumiem laikposmā no 1958. līdz 1987. gadam klubs ierakstīts arī Ginesa rekordu grāmatā. Ar Rīgas domes un uzņēmuma "Rīgas satiksmē" atbalstu 2007. gadā izveidoja nodibinājumu "Basketbola klubs TTT Rīga", kas uzņēmās rūpes par komandu ar leģendāro nosaukumu. Šosezon Eirolīgā TTT Rīga startēja ar mazāko budžetu, tādēļ rezultāti nevarēt būt par iemeslu, kādēļ darba devēji nepilda līgumsaistības. Ja komanda būtu aizbraukusi uz pēdējo Eirolīgas spēli, ko martā jau ietekmēja pandēmija, TTT šosezon Eiropā būtu labāko 12 komandu skaitā. Tomēr meitenes algu vēl šogad nav saņēmušas, lai gan komandas ģenerālmenežeris Egils Lūsis uzskata, ka jautājums tuvākajā laikā tiks atrisināts. Savs vārds, būt vai nebūt TTT, ir sakāms arī divkārtējai olimpisko spēļu čempionei Uljanai Semjonovai. Viņa atgādina, ka 24 gadus nospēlēja TTT, tādēļ veterānei būs ļoti sāpīgi vairs nedzirdēt savas komandas vārdu. "Tā nedrīkst, vienalga kādu, bet komandu ir jāuztur," piebilda leģendārā basketboliste.

205 KILOMETRI
AR VELOSIPĒDU

11. aprīlī Eiropā viena no lielākajām ielu sporta un kultūras organizācijām Ghetto Games izaicināja sevi un apkārtnē, radot programmu "Esi kustīgs online" ar mērķi, pievērst Latvijas sabiedrību sportiskām aktivitātēm arī šajā ārkārtas situācijas laikā, kad nav iespējams apmeklēt sev ierastās sporta zāles un laukumus. Dalībnieki astoņu dienu laikā veica dažādas sev izvēlētas distances, pārvarot grūtības un izaicinot sevi ikdienas ritmā sasniegt arvien jaunus rezultātus.

Latvijas telpu futbola izlases spēlētājs Matīss Babris 16. aprīlī izaicināja sevi Ghetto EKO Games ietvaros un mēroja 205 kilometru garu maršrutu Rīga-Preiļi, lai pierādītu, ka viss ir iespējams un nevajag baidīties no lietām, ko iepriekš neesi darījis, ziņo organizatori.

Matīss Babris

Izaicinājumu pieņēma arī Matīss Babris, un 16. aprīļa rītā uzkāpa uz sava velosipēda un mēroja 205 kilometru garo ceļu uz mājām – Preiļiem. Kā pats Babris atzīst, tad doma par šādu izaicinājumu jau bijusi divus gadus. "Braucieni plānoju divas nedēļas, sakārtoju uzturu, pāris dienas

pirms brauciena sāku uzņemt ļoti daudz ogļhidrātus, kuri veidoja papildus enerģijas krātuves," stāsta futbolists. "Būtiski ir pareizi saplānot ceļu, lai tajā būtu arī pieturas punkti, brīdis atelpai, un tiktu ievērots veiksmīgs brauciena ritms."

TOMS SKUJIŅŠ LABĀK
IEPAZĪST SEVI

Toms Skujiņš šobrīd Spānijā dzīvo viens pats un turpina aktīvi trenēties, saglabājot cerību, ka gada otrajā pusē sacensību sezona atsāksies. Sarunā ar Sportacentrs.com viņš pastāstīja par pirmo pieredzi un grūtībām ārvalstu komandā, kā arī minēja to, ka ir domājis par grāmatas rakstīšanu.

Motivācijas zudums treniņiem nav bijis. Šobrīd labāk sevi iepazīstu, un man nav bijušas problēmas trenēties un fiziski kustēties. Lai kādi treniņi būtu, man patīk sevi fiziski nogurdināt un kaut ko tajā dienā sasniegt. Grūtāk būtu, ja es nevarētu trenēties. Mēs visi treniņos braucām kopā, un mums bija diezgan līdzīgas treniņprogrammas, bet to, ko es vairāk novērtēju, ka viņi treniņu laikā veica krietni vairāk laktātu testu. Tas ir kaut kas, ko iepriekš nebiju tik daudz darījis. Šogad pievērsos domai, ka jātrenējas ar kvalitāti un zinātni. Ja iepriekš gada laikā parasti veicu vienu testu un pēc tā trenējos visu sezonu, tad tagad testus veicu biežāk. Sezonas sākumā bija labs plāns, bet tagad viss ir uz pauzes.

DAUMANTA DREIŠKENA
TREIŅI

Viens no visu laiku labākajiem Latvijas bobsleja stūmējiem Daumants Dreiškens pagājušajā sezonā nēstartēja, pievērsoties trenera darbam. Savukārt gaidāmajā sezonā, iespējams, viņš atgriezīsies sacensību aprīvē kā stūmējs. Izmantojot sporta spēļu terminoloģiju, viņš šosezon bobsleja varētu būt kā "spēlētājs treneris", intervijā TVNET atzina pašlaik 35 gadus vecais Dreiškens.

Daumants Dreiškens

Kas vasarā treniņnometnēs ir pats grūtākais? Dreiškens: Kā nu kuram. Mūsu standarts ir svaru treniņi un vieglatlētika. Citam grūtākais varbūt ir svaru treniņi – kurš iepriekš nav strādājis ar štangu, tas vairāk mokās svaros. Citam varbūt grūtības sagādā skriešana un leksana, ja nav pamatu vieglatlētikā. Vecajiem viss ir zināms, bet jaunajiem sanāk saskarties ar dažādām grūtībām. Tā kā es šo vasaru aizvadīju nedaudz atvieglotā režīmā, man visi treniņi liekas baudāmi. Visu daru ar prieku. Salīdzinot ar karjeras sākumu, pēdējās vasarās ar mazāku piepūli varam sasniegt to pašu rezultātu. Agrāk treniņiem veltījām daudz vairāk laika, dažkārt pat pārāk daudz un darījām ko lieku. Tagad tie treniņi nav tik grūti, jo pareizāk trenējamies.

DAŽOS VĀRDOS

• Bez vakcīnas, kas spētu ārstēt koronavīrusu, Tokijas Olimpīdās norise ir mazticama, paziņojusi Edinburgas Universitātes profesore Devi Sridhara, vēsti Lielbritānijas raidorganizācija BBC. Starptautiskā Olimpiskā komiteja (SOK) un Tokijas Olimpisko spēļu rīkotāji aizvadījuši valdes sēdi, kurā vēlreiz tika uzsvērts Olimpīdās norises nozīmīgums pasaules mērogā.

P. Karlsons

PAZIŅOJUMI

ZVIEDRIJA

Stokholmas latviešu ev. lut.draudze rīko Garīgās meditācijas dienas Ēlandē, Sandbijas mācītājmuižā, no 20. līdz 23. maijam.

Katra diena ietver neaprakstāmas iespējas sevis pilnveidošanā, kopābūšanā, garīgās un fiziskās aktivitātēs. Būs iespēja individuālām sarunām (dvēseles kopšana) ar mācītāju Kārli Žolu un prāvesti emerita Ievu Grau-

feldi. Dievkalpojums Sandbijas baznīcā. Dalības maksa 500 kronas par personu iemaksājama Stokholmas draudzes Girokontā 351773 – 7, norādot vārdu, uzvārdu un mērķi – "RETREAT". (Vietu skaits ierobežots). Jautājumu un pieteikumu, lūdzu, sūtīt Stokholmas draudzes priekšniecei Intai Meierei, inta.meiere@yahoo.com.

SĒRAS

Mēs klusējot paliekam...
Vēji šalko un mierina mūs.
Bet Tava vieta, kas bija šai dzīvī,
Ir, bija un vienmēr būs.

18. aprīlī no mums šķīries Latvijas patriots VISVALDIS LĀCIS. Dziļās skumjas un skaudra sāpe sirdis par patiesi godprātīgu, atbildīgu darbinieku, lielisku cilvēku cienijamo mūžu un viņa padarītajiem darbiem.

"Daugavas Vanagu" centrālā valde, prezidijs un biedrība "Daugavas Vanagi Latvija"